

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ №2**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

МІЖУНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КРУГЛОГО СТОЛУ

**РОЗВИТОК ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ
ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Харків, 08 грудня 2017 року

Харків 2017

УДК 81 (082)

Затверджено рішенням кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 3 від 04 грудня 2017 р.)

Організаційний комітет:

І.П. Липко, завідувач кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, кандидат філологічних наук, доцент (голова)

М.О. Зайцева, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

С.М. Романюк, кандидат філософських наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

І.М. Лобова, завідувач лабораторією кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

Тези доповідей Міжуніверситетського круглого столу «Розвиток фахово-орієнтованої іншомовної компетентності із застосуванням сучасних інформаційних технологій» – Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017. - 97 с.

До збірника увійшли тези доповідей Міжуніверситетського круглого столу присвяченому питанням розвитку фахово-орієнтованої іншомовної компетентності із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів філологічних спеціальностей.

Адреса редакційної колегії:
61023, м. Харків, вул. Динамівська,4
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра іноземних мов №2, тел.(057) 704-90-55, (057) 704-90-56

Тези розповсюджуються в електронному вигляді

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017

ЗМІСТ

Липко І.П. КОМПЕТЕНТНІСТНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ.....	7
Колбіна Т.В. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІКИ.....	11
Черноватий Л.М., Ю.С.Драч ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МООВОЮ АНГЛОМОВНИХ БІБЛІЙНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ.....	14
Черноватий Л.М., Денчик О.О. СПІВВІДНОШЕННЯ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МООВОЮ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ КІБЕРПРАВА.....	18
Черноватий Л.М., Бугай К.В. ПОРІВНЯЛЬНІ СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ БІБЛІЙНИХ АФОРИЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ ЯК ОБ'ЄКТ НАВЧАННЯ.....	22
Черноватий Л.М., Сирота Є.О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МООВОЮ АНГЛОМОВНИХ ОДНОСЛІВНИХ ФАРМАКОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	26
Ольховська А. С. УСНИЙ СИНХРОННИЙ ТА ПИСЬМОВИЙ ПЕРЕКЛАД ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ОСНОВНІ ЦІЛІ НАВЧАННЯ.....	30
Rebrii I.M. VIDEO RECORDED MICROTTEACHING AS A TEACHER TRAINING TECHNIQUE.....	33

Дрововоз І.В, Ворона Н.В. РОЗВИТОК ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	37
Kobyakov Serhiy PSYCHOLOGICAL MOMENTS OF DISTANCE EDUCATION.....	40
Кондра О.В., Лебошина Н.В. ФОРМУВАННЯ ІТК КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ.....	43
Петрушенко Ж. В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	46
Погодіна М. Ю. РОЗВИТОК ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	49
Романченко І. І., Фадєєва Л.О. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАННІ ФАХОВОМУ ІНШОМОВНОМУ СПІЛКУВАННІ.....	52
Savchenko Olga COMPUTER AND INTERNET TECHNOLOGIES IN ENGLISH TEACHING.....	54
Vorobiova I.M. THE IMPORTANCE OF ELICITING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING.....	58
Гончаров Г. В. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ВІДЕО НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У РАМКАХ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ.....	59

Лукьянова Т.Г. АУДІОВІЗУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ОСНОВАМ КІНОПЕРЕКЛАДУ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕРЕДОВИЩА MOODLE.....	62
Малєєва Т.Є. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА В ПОЗААУДИТОРНІЙ САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ.....	65
Романюк С.М. ПРОСУНУТИЙ ФОРМАТ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НА МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМАХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	67
Сорока Н.А. РОЛЬ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ДОШКИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	71
Демченко Д.І. IMPORTANCE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION.....	74
Черкасова Т.М. ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ.....	76
Зайцева М.О. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ ВУЗІВ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	79
Савицька Л. В. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	82

Алексеева М.І. ПІДГОТОВЛЕННІСТЬ СТУДЕНТІВ ДО ПРОЦЕСУ МКК.....	86
Ковальчук Н.М. НАВЧАЛЬНА ПЛАТФОРМА <i>MOODLE</i> ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	90
Левашов О.С., Дягілева Л.Д. ІНТЕРАКТИВНІ РЕСУРСИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	94

КОМПЕТЕНТНІСТНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

Липко І.П., канд. філол. наук, доцент (Харків)

В методичній літературі поняття «компетентність» тлумачиться як здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти і виконувати поставлені завдання. Компетентність ґрунтується на знаннях, навичках і вміннях, але ними не вичерпується, а додатково включає особистісне ставлення до них особи, а також її цінності, емоції, здібності, поведінкові компоненти, тобто усе те, що можна мобілізувати для активної дії[2].

Термін «комунікативна компетентність» розглядається як певна сукупність знань, практичних умінь та навичок і характеризує здатність фахівця (у нашому випадку, юриста-міжнародника) встановлювати і підтримувати необхідні контакти для ефективного спілкування з іншими людьми[1; 2].

Поняття «іншомовна компетентність» тлумачиться як комплекс знань, умінь та навичок, що забезпечують ефективне спілкування іноземною мовою, а саме: уміння розуміти мовлення, чітко висловлюватись, адекватно й спонтанно реагувати на запит спілкування, змінювати коло спілкування, успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для самоосвіти особистості[1; 2].

Термін «іншомовна професійна комунікативна компетентність» позначає складне інтегративне ціле, що забезпечує ефективне професійне спілкування мовою спеціальності в умовах міжкультурної комунікації [4].

Оскільки майбутні юристи-міжнародники, крім власне іншомовної комунікативної компетентності, мають також володіти достатньо сформованою перекладацькою компетентністю, то видається доцільним включити і її до мети навчання у відповідних типах навчальних закладів. Зміст поняття «фахова компетентність перекладача» розуміють як сукупність знань, умінь та навичок,

що забезпечують здатність на професійному рівні здійснювати переклад у тих його видах, які визначені програмою навчання [5].

Термін «підхід» розглядають як загальну вихідну концептуальну позицію, яка є вирішальною у розгляді і визначенні інших підпорядкованих концептуальних положень. Підхід до навчання іноземної мови та перекладу – це базова категорія такого навчання, яка визначає його стратегію і вибір його методу, за допомогою якого реалізується ця стратегія; це – точка зору на сутність того, як слід формувати іншомовну комунікативну компетентність та фахову компетентність перекладача [2].

З-поміж усіх підходів, що застосовуються у процесі навчання майбутніх юристів-міжнародників (комунікативно-діяльнісний, рефлексивний, культурологічний, компетентнісний та професійно орієнтований), у даному повідомленні ми зосередимося лише на останніх двох: компетентнісному та професійно орієнтованому.

Компетентнісний підхід, як його сформульовано у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, означає, що зміст навчання визначається характером наперед визначених компетентностей (раніше вживався термін «компетенції», однак, відповідно до рішення Координаційної Ради з педагогіки, зараз застосовується лише термін «компетентності»), які необхідно сформувати у студентів [1].

По відношенню до майбутніх юристів-міжнародників це означає формування компетентностей, які сформульовано в Освітньо-професійній програмі на пряму підготовки. Ці компетентності підлягають формуванню під час здійснення професійно-спрямованої іншомовної та перекладацької підготовки майбутніх спеціалістів.

Термін «професійно-орієнтований підхід» означає, що зміст навчання враховує особливості змісту професійної діяльності майбутніх спеціалістів у галузі міжнародного права.

Відповідно до вимог Освітньо-професійної програми, компетентності

іншомовного спілкування майбутніх юристів-міжнародників включають: уміння використовувати письмову й усну інформацію іноземною мовою при виконанні інших завдань діяльності. Розвиток уміння вести іншомовну дипломатичну та ділову кореспонденцію також потребує спеціальних посібників, що містили б зразки найпоширеніших у міжнародних відносинах документів та ефективну систему вправ.

Для формування аспектних, тобто граматичних (морфологічних і синтаксичних) та лексичних (включаючи фразеологічні й стилістичні) навичок, а також умінь, що входять до складу іншомовної комунікативної компетентності (включаючи уміння побутового спілкування і мовного етикету), необхідна розробка відповідних навчально-методичних матеріалів, відмінною ознакою яких була б їхня максимальна фахова орієнтація.

Освітньо-професійна програма чітко визначає перелік компонентів перекладацької компетентності майбутніх юристів-міжнародників. Зокрема, формування компетентності письмового перекладу вимагає засвоєння певних знань та умінь, до яких відносяться, по-перше, знання англійської професійної термінології з міжнародного права, права англійських держав, термінів, уживаних у міжнародній комерційній практиці, роботі спеціалізованих міжнародних організацій.

Серед умінь, що входять до складу компетентності письмового перекладу, варто також назвати здатність здійснювати письмовий переклад з іноземної мови та на іноземну мову текстів публіцистичного й офіційного характеру без використання фахової термінології. Крім того, від майбутніх юристів-міжнародників вимагається також уміння письмово перекладати з іноземної мови та на іноземну мову документи дипломатичного й публіцистичного характеру широкої суспільно-політичної тематики, а також уміння здійснювати письмовий переклад юридичних, насамперед міжнародно-правових, документів з широким використанням вузькоспеціалізованої термінології з іноземної мови та на іноземну мову. Ще однією вимогою до компетентності письмового перекладу

майбутніх юристів-міжнародників є їхня здатність надавати послуги з письмового перекладу з іноземної мови та на іноземну мову документів юридичного змісту з широким використанням спеціальних юридичних термінів міжнародного права, права України, права іноземних держав, з мови чи на мову яких здійснюється переклад, а також термінів, уживаних у міжнародній комерційній практиці, роботі спеціалізованих міжнародних організацій.

Уміння, що входять до складу компетентності усного перекладу, включають здатність здійснювати усний послідовний переклад з іноземної мови та на іноземну мову розмов на суспільно-політичні теми без використання фахової термінології. Крім того вимагаються уміння усного послідовного перекладу (у тому числі під час переговорів) із активним використанням спеціалізованої юридичної та комерційної термінології, а також усного послідовного перекладу формального й неформального спілкування з питань міжнародного права, права України та іноземних держав, права Європейського Союзу, з широким використанням вузькоспеціалізованої фахової термінології.

Для формування усіх перелічених вище компетентностей необхідна розробка й постійне удосконалення відповідних науково обґрунтованих навчально-методичні матеріали, в чому і вбачається перспектива подальшого дослідження.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Методика навчання іноземних мов та культур: Підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
3. Назаренко О. І. Особливості навчання англійської мови професійного спрямування /О. І. Назаренко // Науково-практична конференція «Новітні освітні технології» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1154.

4. Тенищева В.Ф. Интегративно-контекстная модель формирования профессиональной компетенции: автореф. дис. докт. пед. наук: 13.00.01 /В.Ф.Тенищева. – М., 2008. – 44 с.
5. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності : Підручник для студ. вищих заклад. освіти / Л.М. Черноватий. — Вінниця : Нова Книга, 2013. — 376 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІКИ

Колбіна Т.В., д.пед.н., професор (Харків)

На сучасному етапі розвитку суспільства основним інструментом будь-якої професійної діяльності стають інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які змінюють не тільки діяльність фахівців, безпосередньо пов'язаних з ними, а й людей, які не мають спеціальної підготовки, але разом з цим потребують їх застосування з метою оптимізації своєї професійної діяльності.

ІКТ у професійній діяльності викладача іноземних мов докорінно змінили традиційні уявлення про його професіоналізм. Сучасний викладач має не тільки досконало володіти рідною й іноземними мовами, а й вправно користуватися різноманітними засобами ІКТ. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є потужним засобом підготовки майбутнього фахівця, оскільки вони значно розширюють можливості традиційного навчання, урізноманітнюють навчальний процес, сприяють його індивідуалізації та значно підвищують ефективність процесу навчання. Запити та можливості сучасного інформаційного суспільства актуалізують перехід студента з пасивної позиції споживача інформації на позицію відповідального, самостійного, активного учасника навчального процесу.

На сьогодні існує низка суперечностей, які потребують певних зусиль заради їх подолання, зокрема між замовленням суспільства на компетентних

спеціалістів, які володіють іноземною мовою та користуються нею у сфері професійної діяльності, та недостатнім рівнем іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей; високим лінгводидактичним потенціалом ІКТ-технологій та невідповідністю традиційних засобів формування професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностях.

У дидактичному плані ІКТ мають низку переваг: навчальна інформація передається і сприймається через багато каналів, що значно покращує її засвоєння; активізується емоційна й когнітивна сфера особистості студента; завдяки інтерактивному характеру є можливість здійснювати зворотний зв'язок і коригувати помилки; технічні можливості дозволяють урахувати рівень навчальних можливостей студентів. ІКТ сприяють ефективному самонавчанню студентів, розвитку загальних, професійно спеціалізованих компетентностей, продуктивного творчого мислення, професійно-значущих якостей, необхідних для практичної діяльності. Тож що кращі освітні результати не можуть бути сформовані тільки за умов використання традиційних методів, організаційних форм, технологій і засобів навчання.

Всесвітня мережа Інтернет, наприклад, пропонує багато форм удосконалення рівня володіння іноземною мовою, як от: перегляд змісту веб-сайтів, використання навчальних матеріалів на освітніх сайтах, пошук інформації у віртуальних бібліотеках, віртуальні екскурсії тощо. За допомогою пошукових серверів у цій мережі можна знайти різноманітну інформацію, відео- та аудіоматеріали. Ресурси Інтернет можна використовувати не тільки як джерело професійної інформації іноземними мовами, корисної з точки зору навчальної діяльності, але й задля її аналізу та оцінювання; студенти із зацікавленістю виконують завдання на знаходження в Інтернеті даних з порівнянням показників, тенденцій у різних країнах світу тощо. Такі практико-орієнтовані форми навчальної роботи значно підвищують їхню мотивацію до використання іноземної мови.

З метою формування іншомовної професійної компетентності доцільно широко використовувати такий вид творчої навчальної діяльності, як підготовка студентами презентацій. Це передбачає здатність застосовувати ними програму Microsoft PowerPoint, за допомогою якої текстова або цифрова інформація легко перетворюється на яскраво оформлені слайди чи діаграми. Для студентів немовних спеціальностей створення презентації студенти є не тільки проявом своїх творчих здібностей, а й процесом успішного застосування іноземної мови.

На даний час існують також мультимедійні програмні засоби, які інтегрують текстову, графічну, анімаційну, відео- і звукову інформацію. Мультимедійні програмні засоби дають змогу імітувати складні реальні процеси, ситуації, візуалізувати абстрактну інформацію за рахунок динамічного представлення процесів. Одночасне використання кількох каналів сприйняття навчальної інформації дозволяє підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу. Такі технології можна використати під час проведення аудиторних занять (практична робота), для забезпечення самостійного вивчення окремих тем з іноземної мови.

У наш час, коли у вищій освіті акцент переміщується на самостійну роботу студентів, особливо актуалізується значення ІКТ саме в цій сфері. Для ефективного управління самостійною роботою студентів (СРС) у Харківському національному університеті імені С. Кузнеця створено сайт персональних навчальних систем (ПНС). Така інформаційно-освітньою системою, яка складається із змістового, комунікаційного та програмного блоків, забезпечує рівний доступ студентів до навчальних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створює умови для персоналізації навчання.

Основними завданнями організації самостійної роботи при використанні платформи Moodle є послідовне формування навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності. Слід зазначити, що впровадження платформи Moodle в освітній процес з метою удосконалення якості професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає необхідність відповідної

підготовки викладачів іноземних мов до її використання.

Створення сприятливого інформаційно-комунікаційного середовища в процесі формування професійної компетентності майбутніх економістів потребує комунікативної взаємодії учасників навчального процесу (викладача і студентів), а також забезпечення інформаційно-технологічної інфраструктури і навчально-методичного супроводу.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ БІБЛІЙНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ

Черноватий Л.М., д.п.н., професор, Драч Ю.С. (Харків)

Одним із обов'язкових компонентів фахової компетентності перекладача (ФКП), є екстралінгвістичні знання, до складу яких, поміж інших, входить конфесійна сфера, тобто Біблія та дотичні до неї знання у двох мовах та культурах, залучених до перекладу [2]. На даний момент ця сфера практично не представлена у змісті навчання майбутніх перекладачів, а тому її запровадження вимагає проведення спеціальних досліджень, що й пояснює актуальність даної розвідки. Серед багатьох аспектів цієї проблеми є питання передачі англомовних біблійних власних назв українською мовою. Оскільки український текст [1] перекладався не з англійської мови [3], а з тексту оригіналу давньоєврейською мовою, то неминучі розбіжності в транскодуванні власних назв оригіналу згаданими мовами. Внаслідок цього намагання перекладача транскодувати біблійні власні назви з англійського тексту українською мовою за загальними правилами транскодування у більшості випадків спричинюють помилки, а тому необхідні порівняльні дослідження для виявлення його закономірностей, які можуть враховуватися у змісті навчання майбутніх перекладачів.

З цією метою ми провели власне дослідження на матеріалі 483 власних імен, відібраних із англомовного [3] та українського [1] текстів «П'ятикнижжя Мойсеєвого» Старого заповіту (книги «Буття (*Genesis*)», «Вихід (*Exodus*)»,

«Левит», «Числа (*Numbers*)» та «Повторення Закону»). Зважаючи на рамки обсягу даного повідомлення, ми обмежимося лише варіантами відповідності англійській літері «*b*» в українському тексті, аналіз яких наводиться далі. Умовні позначення, які використовуються у подальшому викладі: Бут – книга «Буття», Вих – книга «Вихід», Числ – книга «Числа», Лев – книга «Левіт», Повт Зак – книга «Повторення Закону». Перша цифра після назви книги позначає номер розділу, а цифра після двокрапки – номер вірша. Наприклад, *Бут 35:24* означає: двадцять четвертий вірш тридцять п'ятого розділу книги «Буття» англословної Біблії короля Якова [3] та Біблії у перекладі Івана Огієнка українською мовою.

Всього у вибірці зафіксовано 86 англословних власних назв, що містять у собі літеру «*b*». З них у 57 одиницях (66%) ця літера в україномовних відповідниках передається українською літерою «*в*», а в решті 29 випадках (34%) – українською літерою «*б*». Однак таке співвідношення не є постійним, а коливається, залежно від позиції літери «*b*» в англословному слові, що чітко помітно в результатах аналізу, наведеного далі.

1.1. Літера «*b*» в ініціалній позиції. Проведений аналіз засвідчив, що серед англословних біблійних власних назв, які вживаються у П'ятикнижжі Мойсеєвому і містять літеру «*b*», питома вага лексем, де згадана літера займає ініціалну позицію, є досить високою, складаючи третину (33%) від загальної їх кількості. В українських відповідниках англословній літері «*b*» найчастіше (у чотирьох випадках з п'яти) відповідає українська літера «*б*» (*Bera* – *Берай* (цар Содому) (Бут 14:2). З іншого боку, майже у кожному п'ятому випадку вживається літера «*в*» (*Benjamin* – *Веніамин* (син Рахілі) (Бут 35:24)). Оскільки жодної закономірності у вживанні цих літер виявити не вдалося, то майбутнім перекладачам в процесі перекладу доведеться перевіряти за словником написання згаданих власних імен у кожному випадку відсутності чіткого знання традицій написання відповідної лексеми. Доцільно також зазначити, що в одному випадку (Бут 46:17) ім'я сина Асира *Beriah* передано через «*в*» (*Верія*), а в інших двох випадках – через «*б*»: *pid Beriv* (Числ 26:44) та *Берія* (Числ 26:45).

1.2. **Літера «b» в другій позиції.** Встановлено, що, по-перше, частка англомовних біблійних власних назв, які вживаються у П'ятикнижжі Мойсеєвому і містять літеру «b» в другій позиції, є відносно незначною (13%), однак в українських відповідниках англомовна літера «b» в таких лексемах завжди передається українською літерою «в» (*Abel* – *Авель* (молодший брат Каїна) (Бут 4:2)).

1.3. **Літера «b» у третій позиції.** За результатами аналізу, англомовні біблійні (П'ятикнижжя Мойсеєвого) власні назви з літерою «b» у третій позиції є достатньо частотними, оскільки майже кожне третє слово (29%) категорії, що розглядається, відноситься до цього типу. Іншим важливим висновком є те, що в українських відповідниках згаданих англомовних лексем літера «b» майже завжди (за двома виключеннями – *Adbeel* – *Адбеїл* (син Ізмаїла) (Бут 25:13) та *Ezbon* – *Ецбон* (син Гада) (Бут 46:16) передається українською літерою «в», наприклад, *Jabal* – *Явал* (син Ламеха і Ади) (Бут 4:20) Тобто, при навчанні майбутніх перекладачів їм достатньо вивчити два згаданих виключення, де вживається літера «b», аби бути певним, що в усіх інших випадках в українських відповідниках вживається літера «в».

1.4. **Літера «b» у четвертій позиції.** Підсумовуючи дані аналізу, констатуємо, що, по-перше, літеру «b» у четвертій позиції має лише кожна десята англомовна власна назва П'ятикнижжя Мойсеєвого з тих, що містять згадану літеру, а, по-друге, згадана англомовна літера у кожній двох з трьох таких назв співвідноситься з українською літерою «в» (*Sheba* – *Шева* (син Раами) (Бут 10:7)). Проте в кожному третьому випадку відповідником є українська літера «б» (*Ashbel* – *Ашбел* (син Веніяміна) (Бут 46:21)

1.5. **Літера «b» у п'ятій позиції.** Питома вага одиниць даного типу в загальній вибірці є відносно невисокою (9%), а в українських відповідниках англомовних біблійних власних назв, які вживаються у П'ятикнижжі Мойсеєвому, у п'ятій (так само як і в другій) позиції англомовна літера «b» завжди передається українською літерою «в» (*Jacob* – *Яків* (син Ревеки і Ісака)

(Бут 25:26)).

1.6. Літера «**b**» у шостій, сьомій та десятій позиціях. Ґрунтуючись на одержаних даних, можна констатувати, що частка одиниць цього типу в загальній вибірці є відносно невисокою (7%), а загальний висновок зводиться до того, що коли літера «**b**» в англomовному слові, яке відноситься до власних назв П'ятикнижжя Мойсеєвого, займає будь-яку позицію після четвертої, то вона завжди передається в українomовному відповіднику за допомогою української літери «**в**» (*Elisheba* – *Елішева* (жінка Аарона) (Вих, 6:23). Однак у єдиному слові, де англomовна літера «**b**» займає десяту позицію, її відповідником в українському варіанті є літера «**б**»: *Kirjatharba* – Кіріят-Арба (поселення біля Хеврону) (Бут 23:1). Це можна пояснити тим, що тут ми маємо справу із складним словом (*Kirjath* + *arba*), що відображено і в українському відповіднику. Тобто, якщо розглядати компонент *arba* як окреме слово, то в ньому літера «**b**» займає третю позицію, а в українських відповідниках цього типу зустрічається і вживання літери «**б**».

Узагальнюючи викладене вище, можна зробити висновок, що в українських еквівалентах англomовних біблійних власних назв, які вживаються у П'ятикнижжі Мойсеєвому та містять літеру «**b**», найчастіше (у 66% випадків) відповідником обирається українська літера «**в**», тоді як літера «**б**» вживається лише у третині випадків (34%), більшість з яких припадає на ініціальну позицію літери «**b**» в англomовному слові (79% усіх випадків передачі англійського «**b**» як українського «**б**»). Якщо літера «**b**» в англomовному слові займає другу, п'яту або подальші позиції, то її відповідником в українomовному слові завжди є українська літера «**в**». Вживання в українському слові літери «**б**» як відповідника англійського слова з літерою «**b**», крім ініціальної позиції, зустрічається нечасто. Воно зафіксовано тільки у двох інших позиціях: у третій, де його вірогідність складає лише 8%, та у четвертій – 33%.

Література

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. Із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена / Пер. І. Огієнка 1962 р. – К.: Українське Біблійне Товариство, 2009. – 1151 с.
2. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності : Підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю “Переклад” / Л.М.Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.
4. KingJamesVersionoftheBible [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kingjamesbibleonline.org/>

СПІВВІДНОШЕННЯ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ КІБЕРПРАВА

.Черноватий Л.М., д.п.н., професор, Денчик О.О. (Харків)

У даному повідомленні розглянуто дослідження гіпотетичної залежності вибору способу перекладу українською мовою від структури англомовного терміна у галузі кіберправа. *Матеріалом дослідження* послужили 480 англомовних однослівних складних термінів і термінологічних словосполучень у галузі кіберправа, відібраних з оригінальних англомовних текстів [1], обсягом 96407 друкованих знаків а також їхні україномовні відповідники. Терміни-словосполучення було поділено на прикметникові (263), іменникові (117), дієслівні (52), дієприкметникові (25) та прислівникові (6). В межах категорій виділялися структурні моделі, для позначення яких використовувалися умовні позначення: *Adj* – прикметник, *N* – іменник, *Prep* – прийменник, *art*– артикль, *V*– дієслово, *Adv* – прислівник, *PartI*– дієприкметник теперішнього часу, *PartII*– дієприкметник минулого часу. На наступному етапі ми ідентифікували способи перекладу усіх англомовних термінів у вибірці, що дозволило встановити питому вагу кожного з них у кожній категорії. Результати подано далі.

Однослівні складні лексичні одиниці. Найуживанішим способом перекладу у цій категорії є словниковий відповідник, однак його частка складає менше половини

(44%) усіх проаналізованих випадків. Калькування застосовується для передачі кожного п'ятого терміна (22%), а на кожен із способів додавання слів та їх перестановку в поєднанні із додаванням припадає по 11%. Інші способи перекладу (контекстуальна заміна і транскрибування) вживалися по одному разу (по 6%).

Прикметникові словосполучення. Вибір способу їх передачі певним чином залежить від їхньої структури. Переважна більшість (відповідна частка перевищує 90%) англомовних двослівних словосполучень, побудованих за моделлю *Adj + N*, калькується, оскільки ця модель майже повністю збігається зі структурою відповідних словосполучень в українській мові. Лише у кожному десятому випадку спостерігаються розбіжності у принципах побудови відповідних словосполучень в англійській та українській мовах, що спричинює необхідність застосування перекладацьких трансформацій, зокрема, перестановки слів, їх додавання або одночасне застосування обох цих способів перекладу. Додавання ще одного прикметника (*Adj + Adj + N*) нічого не змінює у виборі способу перекладу, оскільки така модель також повністю збігається із аналогічною моделлю в українській мові

Однак збільшення компонентів у моделі, на якій ґрунтуються відповідні англомовні словосполучення, а також зміна частин мови, до яких відносяться її складові, веде й до змін у співвідношенні способів перекладу. Так при перекладі англомовних словосполучень, побудованих за моделлю *Adj + N1 + N2*, частка калькування різко знижується (до 32%) і лише кожне третє словосполучення передається за допомогою цього способу перекладу. Натомість суттєво збільшується питома вага трансформацій – частка перестановки слів зростає майже до половини загальної кількості структур, побудованих за моделлю, що розглядається (48%), а ще у 20% випадків доводиться одночасно застосовувати перестановку та додавання слів. Це пояснюється значними відмінностями принципів побудови словосполучень цього типу в англійській та українській мовах.

Іменникові словосполучення. Вірогідність калькування структури англomовних іменникових словосполучень є найвищою, якщо у складі останніх є прийменник. Питома вага цього способу перекладу коливається в межах 80-90% при передачі англomовних іменникових словосполучень, які мають структури $N1 + Prep. + Adj + N2$ та $N1 + prep + (art) + N2$. Частка калькування структури англomовних іменникових словосполучень сягає й абсолютного значення у випадках із структурами $N1 + N2 + Prep. + N3$, $N1 + N2 + Prep + Adj + N3$ та $N1 + N2 + Prep + PartII + N3 + N4$, але незначна кількість словосполучень згаданих структур у вибірці не дозволяє зробити надійніші висновки.

Однак за відсутності прийменників у структурі англomовних іменникових словосполучень, частка калькування стрімко падає, складаючи, навіть у двослівних термінах, не більше 44% (словосполучення моделі $N1 + N2$) чи 40% (терміни, що мають структуру $N + PartI$). При подальшому ж ускладненні структури англomовного терміна можливості калькування при його передачі українською мовою практично зникають. Лише при перекладі словосполучень, що ґрунтуються на моделі $N1 + N2 + N3$, калькувався кожен десятий термін, а в інших структурах калькування взагалі не застосовувалося.

Натомість використання перекладацьких трансформацій (перестановка, додавання або вилучення слів) характеризуються протилежною тенденцією. Якщо вилучення слова загалом використовується нечасто (10% при перекладі англomовних структур моделі $N1 + N2 + N3$ та 5% при передачі словосполучень моделі $N1 + prep + (art) + N2$), то перестановка і додавання відіграють помітну роль при перекладі. Частотність застосування додавання слів сама по собі не є надто високою, якщо не зважати на англomовні словосполучення, побудовані за моделлю $N + PartI$, де питома вага цього способу перекладу складає 60%. Ця обставина потребує додаткових досліджень, зважаючи на невелику кількість словосполучень згаданої структури у вибірці.

Додавання як самостійний спосіб перекладу, частка якого є відносно незначною, спостерігається ще лише у двох випадках – при перекладі структур

моделей $N1 + N2$ (14%) та $N1 + prep + (art) + N2$ (5%). Перестановка слів, навіть як самостійний спосіб перекладу, є більш поширеним засобом передачі словосполучень, що розглядаються. Загалом вірогідність його застосування є прямо пропорційною складності оригінального словосполучення, оскільки її частка послідовно зростає з 22% (при перекладі структур моделі $N1 + N2$) до 33% (у випадку зі структурами моделей $N1 + N2 + N3$ та $N1 + Adj + N2$) та до 50% (структури моделі $N1 + Prep. + N2 + N3$) і навіть до 100% при перекладі словосполучень, побудованих на основі моделей $N1 + N2 + N3 + N4$, $N1 + Adj. + N2. + N3$ та $N1 + Adj + N2 + N3 + N4$. Щоправда згадані абсолютні результати потребують додаткової перевірки, зважаючи на невелику кількість англомовних словосполучень відповідних моделей у нашій вибірці.

Схожою тенденцією характеризується і комбіноване застосування кількох трансформацій одразу. Сукупна частка перестановки та додавання слів складає 20% при перекладі термінів моделі $N1 + N2$, але вона послідовно зростає до 43% (при передачі українською мовою англомовних термінів моделі $N1 + N2 + N3$) та до 67% у випадку з англомовними словосполученнями, що ґрунтуються на моделі $N1 + Adj + N2$.

У процесі перекладу англомовних дієслівних, дієприкметникових та прислівних словосполучень переважає калькування (від 75% у випадку з дієприкметниковими до 100% при передачі прислівникових словосполучень), що можна пояснити суттєвим збігом їхньої структури в англійській та українській мовах. Потреба застосування трансформацій виникає відносно нечасто й пояснюється наявністю у складі англомовного словосполучення елементів, копіювання позицій яких суперечить нормам української мови.

Спостерігається спорадична тенденція замінювати переклад англомовних іменникових словосполучень адаптивним транскодуванням їхніх складових елементів. Внаслідок калькування структури безпрійменникових словосполучень згадана тенденція спричинює привнесення в українську мову неприйнятних для неї моделей, де перший іменник виконує роль означення (*Интернет-*

інфраструктура, Інтернет-версія). З іншого боку, транскодування іменникових прийменникових словосполучень не викликало жодних суперечностей (*standards of communication – стандарти комунікації*), так само як і застосування трансформацій: *Internet regulation – регулювання Інтернету, Internet architecture – архітектура Інтернету*. Можливо, заміна перекладу адаптивним транскодуванням є ознакою інтернаціоналізації термінології, яка виразніше проявляється у відносно нових сферах, у нашому випадку, в галузі кіберправа.

Література:

1. Internet Law – Guideto Cyberspace Law – HG.org [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hg.org/internet-law.html>

ПОРІВНЯЛЬНІ СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ БІБЛІЙНИХ АФОРИЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ ЯК ОБ’ЄКТ НАВЧАННЯ

Черноватий Л.М., д.п.н., професор, Бугай К.В. (Харків)

При перекладі біблійних афоризмів, які часто трапляються в публічних виступах досвідчених англомовних ораторів, перекладач, якщо у його лексиконі відсутній готовий відповідник українською мовою, типово вдається до його перекладу, маючи тенденцію до збереження синтаксичної структури оригіналу. Вірогідність того, що адресати (слухачі) тексту перекладу розпізнають такий переклад як біблійний афоризм суттєво залежить від ступеня збігу синтаксичної структури відповідних афоризмів у контактуючих мовах. Отже результати їх порівняльного аналізу у відповідних джерелах [1; 3] можуть допомогти сформуванню категорій афоризмів за таким ступенем, що, у свою чергу, сприятиме виділення тих одиниць, які потребують особливої уваги при навчанні майбутніх перекладачів[2]. До першої категорії було віднесено афоризми, які повністю збігаються за згаданими характеристиками, до другої – одиниці аналізу, що мають

одну відмінність у синтаксичному аспекті, до третьої – ті, що характеризуються двома відмінностями тощо. Далі подано результати аналізу афоризмів категорії 2 (одна відмінність).

Умовні позначення, які використовуються у подальшому викладі: Йов – книга «Йов», Псалм – книга «Псалми», Прип – книга «Приповісті», Еккл – книга «Екклезіаст», Пісн – книга «Пісня над піснями». Перша цифра після назви книги позначає номер розділу, а цифра після двокрапки – номер вірша. Наприклад, *Еккл 1:14* означає: чотирнадцятий вірш першого розділу книги «Екклезіаст» Біблії у перекладі Івана Огієнка українською мовою.

В межах цієї категорії зафіксовано 21 афоризм, що складає 17,5% від загального обсягу вибірки (120 одиниць). Дані лексичні одиниці характеризуються відносною простотою і прозорістю структури. Два афоризми мають форму простих речень і відрізняються лише їх типом. У першому випадку ((1) *All is vanity and vexation of spirit – Усе це марнота та ловлення вітру!... Еккл 1:14*) українське речення, на відміну від англійського, є двоскладним, але неповним (пропущене дієслово «є»). А в другому – замість двоскладного узагальнено-особового речення в англійському перекладі: (2) *Thou renderest to every man according to his work*, в українському відповіднику вжито двоскладне безособове речення *Відплачуєш кожному згідно з ділами його!* (Псалми 62: 12).

Розбіжність у типах речення є притаманною і певній кількості складних речень. Так у трьох складносурядних реченнях англійському другому простому двоскладному повному реченню в українському перекладі відповідає двоскладне неповне: (3) *See, this is new? It hath been already of old time, which was before us – Дивись, це нове! Та воно вже було від віків, що були перед нами!* (Еккл 1:10); (4) *Righteousness exalteth a nation: but sin is a reproach to any people – Праведність люд підіймає, а беззаконня то сором народів* (Прип 14: 34); (5) *Without counsel purposes are disappointed: but in the multitude of counselors they are established – Ламаються задуми з браку поради, при численності ж радників сповняться* (Прип 15: 22). Ще в одному випадку у такій же позиції в українському реченні

вжито односкладне безособове замість двоскладного речення в англійському: (6) *In the way of righteousness is life; and in the pathway there of there is no death*– *В путі праведности є життя, і на стежці її нема смерти* (Прип 12: 28).

В складнопідрядних реченнях в одному випадку (складнопідрядне наслідкове) зафіксовано різний порядок підрядних в українському та англійському реченнях: (7) *He that followeth after righteousness and mercy findeth life, righteousness, and honour*– *Хто женеться за праведністю та за милістю, той знаходить життя, справедливість та славу* (Прип 21: 21). Ще в одному випадку кількість підрядних (два) в українському реченні є меншою, ніж в англійському (три), порівняйте: (8) *When the wicked cometh, then cometh also contempt, and with ignominy reproach*– *З приходом безбожного й ганьба приходить, а з легковаженням сором* (Прип 18: 3).

Найчастіше ж (13 випадків або 61% від загальної кількості афоризмів у цій категорії) відмінність синтаксичної структури речень двох мов полягала у застосуванні інверсії в одній з них і вживання прямого порядку слів – в іншій, причому у 12 випадках з 13-ти (92% від усіх епізодів несиметричного зворотного порядку слів у даній категорії) інверсія застосовувалася в українському варіанті. Вісім раз несиметрична інверсія спостерігалася у складносурядних реченнях: (9) *One generation passeth away, and another generation cometh: but the earth abideth forever*– *Покоління відходить, й покоління приходить, а земля віковічно стоїть!* (Еккл 1: 4); (10) *The time of the singing of birds is come, and the voice of the turtle is heard in our land*– *Пора соловейка настала, і голос горлиці в нашому краї лунає* (Пісн 2: 12); (11) *Heaviness in the heart of man maketh it stoop: but a good word maketh it glad* – *Туга на серці людини чавить її, добре ж слово її веселить* (Прип 12: 25); (12) *Every wise woman build ether house: but the foolish plucketh it down with her hands*– *Мудра жінка будує свій дім, а безумна своєю рукою руйнує його* (Прип 14: 1); (13) *In all labour there is profit: but the talk of the lips tendeth only to penury* – *Кожна праця приносить достаток, але праця уст в недостаток веде* (Прип 14: 23); (14) *The rich and poor meet together: the LORD is the maker of them all*–

Багатий та вбогий стрічаються, Господь їх обох створив (Прип 22: 2); (15) *Wrath killeth the foolish man, and envy slayeth the silly one— Гнів побиває безглуздого, а заздрощі смерть завдають нерозумному!* (Йов 5: 2). Як уже згадувалося, лише в одному випадку зареєстровано вживання інверсії в англійському реченні, в той час як в українському відповіднику використано прямий порядок слів: (16) *Although affliction cometh not forth of the dust, neither doth trouble spring out of the ground— Бо нещастя виходить не з пороху, а горе росте не з землі* (Йов 5: 6).

В решті п'яти випадках вживання несиметричного зворотного порядку слів у даній категорії спостерігалось у складнопідрядних реченнях, причому завжди в українському варіанті: (17) *Wisdom excelleth folly, as far as light excelleth darkness— Є перевага у мудрості над глупотою, як є перевага у світла над темрявою.* (Еккл 2:13); (18) *Wealth gotten by vanity shall be diminished: but he that gathereth by labour shall increase— Багатство,заскорю здобуте, поменишується, хто ж збирає помалу, примножує* (Прип 13: 11); (19) *Who so rewardeth evil for good, evil shall not depart from his house— Хто відплачує злом за добро, не відступить лихе з його дому* (Прип 17: 13); (20) *Who so stoppeth his ears at the cry of the poor, heal so shall cry himself, but shall not be heard— Хто вухо своє затикає від зойку убогого, то й він буде кликати, та не отримає відповіді* (Прип 21: 13); (21) *Who so keepeth his mouth and his tongue, keepeth his soul from troubles — Хто стереже свої уста й свого язика, той душу свою зберігає від лиха* (Прип 21: 23).

Таким чином, питома вага афоризмів з однією відмінністю в їхній структурі є відносно невисокою (17,5%). Головною розбіжністю в межах цієї категорії є частотніше вживання інверсії в українських афоризмах (57%% від загальної кількості розбіжностей і ще 5% припадає на один випадок застосування інверсії в англійському реченні тоді, коли в українському відповіднику вжито прямий порядок слів). Ще 19% припадає на випадки вживання двоскладних неповних речень в українській мові, тоді як в англійській вживається двоскладні повні. У 10% випадків розбіжності пов'язані з розташуванням підрядних речень або їх

кількістю, і по 5% припадає на застосування безособових та односкладних речень в українських варіантах, тоді як в англійських – вживалися особові та двоскладні.

Перспективу дослідження вбачаємо у збільшенні обсягу матеріалу дослідження.

Література

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. Із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена / Пер. І. Огієнка 1962 р. – К.: Українське Біблійне Товариство, 2009. – 1151 с.
2. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності : Підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю “Переклад” / Л.М.Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.
4. King James Version of the Bible [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kingjamesbibleonline.org/>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ ОДНОСЛІВНИХ ФАРМАКОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Черноватий Л.М., д.п.н., професор, Сирота Є.О. (Харків)

У даному повідомленні пропонуються результати дослідження особливостей перекладу англomовних фармацевтичних термінів українською мовою. *Актуальність дослідження* пояснюється необхідністю вивчення залежності вибору способів перекладу галузевих термінів від різноманітних чинників, у нашому випадку – від структури терміна. Матеріалом дослідження було обрано оригінальну англomовну термінологічну лексику[3] у галузі фармакології у кількості 194 одиниць які за структурою розподілились наступним чином: прості терміни – 8 одиниць, суфіксальні – 46, префіксальні – 11, префіксально-суфіксальні – 32, складні – 97. Згадані терміни було перекладено українською мовою з урахуванням контексту, а також було проведено аналіз співвідношення способів перекладу усіх одиниць в межах кожної із згаданих

категорій. Зміст способів перекладу – див. [1; 2]. Результати аналізу подано далі.

Якщо розглядати усі однослівні терміни як єдиний масив, то найбільшу питому вагу має транскодування (58% від загальної кількості термінів). Найчастіше застосовувалося транслітерування (79% від усіх випадків транскодування), на другому місці – адаптивне транскодування (20% від загального числа випадків транскодування), а транскрибування фактично не застосовується (1% від загального числа випадків транскодування). Наступним за частотністю застосування є словниковий відповідник (31%). На третьому місці – додавання слова (5% від загальної кількості термінів), далі йдуть калькування (3%), контекстуальна заміна (2%) та описовий переклад (1%).

За структурними категоріями співвідношення способів перекладу розподілилося так. В категорії простих термінів зафіксовано 2 випадки застосування транслітерування (наприклад, *plasma* – *плазма*) та 6 випадків вибору словникового відповідника (наприклад, *bile* – *жовч*, *cell* – *клітина*, *lungs* – *легені*).

В категорії суфіксальних лексичних одиниць співвідношення способів перекладу суттєво відрізняється від загальної моделі розподілу в межах усіх термінів загалом. Тут перше місце займає вибір словникового відповідника (57%): *tissue* – *тканина*. На другому місці за частотою застосування є транскодування (38%), де суттєву перевагу має транслітерування (64% від усіх випадків транскодування), наприклад, *morphine* – *морфін*. Решта випадків припадає на адаптивне транскодування (35%): *effective* – *ефективний*, а додавання слова знаходиться на третьому місці (5% від загальної кількості термінів в межах категорії), наприклад, *clearance* – *коефіцієнт очищення*.

В категорії префіксальних термінів співвідношення способів перекладу є схожим на ситуацію із суфіксальними лексемами. На першому місці перебуває вибір словникового відповідника (82%), наприклад, *decay* – *зменшення*. Друге і третє місця (по 9%) поділили контекстуальна заміна (наприклад, *design* – *складання(режиму)*) і адаптивне транскодування, наприклад, *constant* – *константа*.

В категорії префіксально-суфіксальних термінів найпоширенішим способом

перекладу виявилось транскодування (38%), в межах якого перевагу отримав адаптивний його вид (75% від усіх випадків транскодування), наприклад, *absorption*– абсорбція. Транслітерування застосовувалось у 25% від усіх випадків транскодування, наприклад, *inhibitor*–інгібітор. Доцільно зауважити, що в цій категорії застосовувалося лише адаптивне транскодування та транслітерування, в той час як транскрибування не використовувалося взагалі. Це можна пояснити тим, що префіксально-суфіксальні терміни зазвичай є довгими за префіксальні або суфіксальні, а передати довші терміни лише за допомогою транскрибування є проблематичним, оскільки вони потребують певної адаптації до норм мови перекладу.

В межах цієї категорії вибір словникового відповідника займає майже таку саму частку, як і транскодування (35%), наприклад, *bioavailability*– біологічна доступність, *dissolution*– розчинення, *development*– розробка тощо.

Далі за частотністю використання знаходиться додавання слова (13%), наприклад, *antianginal*– антиангінальний препарат, *determinants* – вирішальні визначники. Наступне місце серед префіксально-суфіксальних термінів посідає калькування (9%): *discoloration*– знебарвлення, *intravenously* – внутрішньовенно, *postnatally* – післяпологово. А найменш частотними виявилися такі способи перекладу як контекстуальна заміна та описовий переклад (по 3% кожен). Приклад першої: *the effect on biotransformation generally is more pronounced* – вплив на біотрансформацію зазвичай є більш вираженим. Описовий переклад можна проілюструвати так: *prescribers* – лікарі, що призначають препарати.

У найчисельнішій категорії (складних термінів) співвідношення способів перекладу повністю відповідає загальному співвідношенню в межах усіх термінів загалом, можна навіть сказати, що воно його диктує. Найпоширенішим способом перекладу тут виявилось транскодування у всіх його проявах (84% від загальної кількості термінів в межах категорії), де найпоширенішим способом було транслітерування (90% від загальної кількості випадків застосування транскодування), наприклад, *amiodarone*– аміодарон, *dextran*- декстрин тощо.

Решта фактів транскодування припадає на його адаптивний вид (9% від загального числа застосування транскодування), наприклад, *glucuronidation*– глюкуронування, *idiosyncratic*– ідіосинкратичний, *sulfonamides*– сульфаніламід.

Далі за частотністю йде вибір словникового відповідника (9% від загальної кількості термінів в межах категорії), наприклад, *invitro*– в штучних умовах, *half-life*– період напіврозпаду, *hepatocarcinomas* – злоякісна гепатома тощо. Передостаннє місце серед способів перекладу англomовних складних термінів займає додавання слова (5% від загальної кількості термінів в межах категорії), наприклад *self-administration*–самостійний прийом лікарських препаратів. Нарешті останнє місце (2%) займає калькування: *blood-brain* – гематоенцефалічний, *blood-testis* – гематотестикулярний.

Таким чином, спосіб перекладу українською мовою англomовних однослівних фармакологічних термінів певним чином залежить від їх структури. В міру ускладнення структури терміна, падає питома вага словникового відповідника, частка якого послідовно знижується із 75% і навіть 82% при передачі найменш складних за структурою (простих і префіксальних) термінів до 58% при передачі суфіксальних, 34% – у випадку префіксально-суфіксальних і 9% – при перекладі складних термінів. Питома ж вага транскодування, навпаки, є обернено пропорційною складності терміна і є найменшою при передачі найпростіших за структурою термінів (простих і префіксальних) – 25% і 9% відповідно, а далі її частка послідовно зростає: по 38% стосовно суфіксальних та префіксально-суфіксальних і 84% – у випадку складних термінів. Доцільно також відзначити розширення діапазону застосованих способів перекладу при ускладненні структури терміна. При перекладі простих термінів застосовувались лише два способи перекладу – словниковий відповідник і транскодування, при передачі префіксальних одиниць до них додалася контекстуальна заміна, яку у випадку із суфіксальними лексичними одиницями змінило додавання слова. Однак при подальшому ускладненні структури терміна діапазон застосованих прийомів розширюється, а їх кількість зростає до чотирьох (додавання слова і

калькування доповнюють словниковий відповідник і транскодування). А у випадку з префіксально-суфіксальними до згаданих чотирьох додалися ще й контекстуальна заміна та описовий переклад.

Перспективу дослідження вбачаємо у розширенні обсягу матеріалу для аналізу, включаючи й залучення термінологічних словосполучень.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова Книга, 2004.– 576 с.2. Черноватий Л.М. Зміст стратегій калькування і трансформації у перекладознавчому аналізі / Л.М. Черноватий // Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі. – Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, 2016. – С. 124-126. 3. Samura V.B. Manual to practical classes in clinical pharmacology /V.B. Samura, O.V. Kraydashenko, I.B. Samura, N.M. Kovalchuk. – Zaporizhia :Zaporizhia State Medical University, 2007. – 158 p.

УСНИЙ СИНХРОННИЙ ТА ПИСЬМОВИЙ ПЕРЕКЛАД ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ОСНОВНІ ЦІЛІ НАВЧАННЯ

Ольховська А. С., к.пед.н., доцент (Харків)

Система навчання перекладу як спеціальності є частковою методикою, що ґрунтується на загальнометодичних підходах та структуру якої утворюють такі основні компоненти як цілі, зміст, принципи, методи, форми та засоби навчання [5]. Слід відзначити, що як сама система навчання перекладу, так і її структурні компоненти досі залишаються малодослідженими ділянками та часто базуються на аналогічних компонентах методики навчання іноземної мови як спеціальності.

Цілі є ключовою загальнометодичною категорією та одним з

основоположних елементів будь-якого навчання, оскільки, по суті, вони є визначниками його змісту. Услід за іншими дослідниками [1 – 5] ми виділяємо наступні цілі навчання перекладу майбутніх перекладачів: стратегічну, практичну, професійну та особистісноформувальну.

Стратегічна ціль є інтегруючою, оскільки об'єднує решту цілей, та, за даними досліджень [1; 2], полягає у формуванні професійної особистості перекладача, готового до здійснення професійної діяльності та самореалізації у процесі її виконання, що, у свою чергу, досягається шляхом формування фахової компетентності перекладача (ФКП).

Особистісноформувальна ціль об'єднує освітню, виховну та розвивальну, полягає у формуванні низки міжпредметних, надпредметних, організаційних, інтелектуальних та рефлексивних навичок й умінь і реалізується у процесі досягнення практичної мети, тобто під час засвоєння відповідного змісту навчально-методичних матеріалів, виконання навчальних дій та завдань [4; 5].

Практична ціль полягає у формуванні ФКП (тобто тих знань, навичок й умінь, що утворюють структуру кожного з компонентів ФКП) у різних видах перекладу [3]. Вона тісно пов'язана з професійною ціллю, яка передбачає формування професійно орієнтованої ФКП у різних видах перекладу та реалізується шляхом навчання перекладу професійно орієнтованих текстів, а також залученням студентів до постійного виконання професійно орієнтованих завдань [1]. Саме практична та професійна цілі є одними з ключових та найбільше відповідають напрямкові нашого дослідження, а тому зупинимося на них детальніше.

Отже, практична ціль формування процедурної (практичної) складової ФКП в усному синхронному та письмовому перекладі із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій є основною та полягає передусім у забезпеченні розвитку перекладацьких навичок та вмінь поряд із формуванням навичок й умінь використання у процесі здійснення цих видів перекладу відповідних технологій. Професійна ціль передбачає відбір технологій та опцій,

практичне оволодіння якими є першочерговою вимогою ринку перекладацьких послуг.

Практичною ж ціллю формування декларативної (теоретичної) складової ФКП в усному синхронному та письмовому перекладі із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій є забезпечення засвоєння студентами усього спектру необхідних знань інструментальної складової ФКП, пов'язаних і перекладацькими технологіями в усному синхронному та письмовому перекладі, а саме загальна характеристика технологічних ресурсів перекладача, основні опції інструментів, що підлягають вивченню в рамках процедурної складової та їх призначення, переваги і недоліки. Однак, суто повідомлення низки знань, що входять до інструментального компоненту ФКП не достатньо для забезпечення підготовки якісного фахівця, яка передбачає передусім формування здатності успішного функціонування майбутнього перекладача у сфері усного синхронного та письмового перекладу на ринку праці (тобто перекладацьких послуг), що можна забезпечити лише завдяки формуванню ширшого погляду на професію перекладача, розуміння ролі та місця технологій у її структурі та шляхів їх застосування у процесі виконання службових обов'язків. Саме у цьому і вбачаємо професійну ціль формування декларативної складової ФКП в усному синхронному та письмовому перекладі із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, ефективно реалізувати яку допоможе поєднання теоретичної складової інструментального компоненту ФКП з теоретичною складовою особистісного компоненту ФКП.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у побудові методики навчання усного синхронного та письмового перекладу із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій керуючись встановленими цілями такого навчання.

Література

1. Гавриленко Н. Н. Лингвистические и методические основы подготовки

- переводчиков с иностранного языка на русский в области науки и техники: на примере перевода с французского языка на русский : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Гавриленко Наталия Николаевна. – Москва, 2006. – 578 с.
2. Поршнева Е. Р. Междисциплинарные основы базовой лингвистической подготовки специалиста-переводчика : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08 / Поршнева Елена Рафаэлевна. – Казань, 2004. – 425 с.
3. Сімкова І. О. Аналіз наявної методики навчання усного перекладу з аркуша у ВНЗ України та її відповідність міжнародним стандартам / І. О. Сімкова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія. – 2015. – № 7. – С. 103 – 106.
4. Черниш В. В. Теоретико-методичні засади формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої англомовної компетенції в говорінні : дис. ... д-ра пед.наук : 13.00.02 / Черниш Валентина Василівна. – Київ, 2015. – 483 с.
5. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : [підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад»] / Л. М. Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.

VIDEO RECORDED MICROTEACHING AS A TEACHER TRAINING TECHNIQUE

I.M. Rebrii, candidate of sciences (Philology), (Kharkiv)

As a teacher working with military students I have recently participated in the English Teaching Faculty Development Workshop in George C. Marshall European Center For Security Studies. Methodologically, the seminar was organized in order to comply with STANAG (NATO Standardization Agreement) – the main instrument of standartization of work in all areas on NATO activities, including that of teaching English The theoretical input received during the first week of the workshop was followed by the practical production stage in the form of video recorded micro-teaching presentations. *Micro-teaching* is a teacher training technique invented at Stanford

University, whereby the teacher reviews a recording of a teaching session, in order to get constructive feedback from peers and facilitators about what has worked and what improvements can be made to their teaching technique.

Each of the participants was asked to prepare a short lesson (usually 10 minutes) for a small group of learners (simulated by peers) who may not have been their own students. Teachers could select topics for their lessons as well as assumptions as for their students' level and curricula background. For example, for my first presentation I chose the topic "Basic Combat Training" and my assumptions were that my cadets were of level 1+, they obtained some target vocabulary from the previous lessons, could use the past simple tense and had just returned from their boot camp.

This presentation was then recorded on video. After the lesson, the teacher, teaching colleagues and facilitators together viewed the videotape and commented on what they saw happening, referencing the teacher's learning objectives. Seeing the video and getting comments from colleagues and trainers provided teachers with an often intense 'under the microscope' view of their teaching. We all were supposed to prepare and present four micro-lessons. And after the last session all my colleagues unanimously agreed that it was an effective method for improving their teaching outcomes. This training procedure was geared towards simplification of the complexities of the regular teaching-learning process. Class size, time, task, and content were scaled down to provide optimal training environments. The supervisors gave us necessary theoretical support and pre-taught the skills to be practiced so it was not stressful.

Each microteaching presentation was followed by a written feedback from peers and was focused on strong and weak points of a performance. Then we were given individual feedback from our facilitators. This was sometimes challenging as we have never been taught how to give and / or receive feedback. This element of teacher training is not very common and thus requires some additional tips. Common mistakes when giving feedback are as follows:

- 1) Being too vague or too general;

- 2) Not “letting errors go” (even in fluency activities);
- 3) Maintaining “focus on form”;
- 4) Ending the session too soon.

Common mistakes when receiving feedback are as follows:

- 1) Expecting the worst;
- 2) Counterattack;
- 3) Defensiveness.

I would like to mention some useful recommendations elicited by me from the presentations given by our instructors. They mainly concern teacher’s demeanor in the classroom which is another underestimated aspect of teacher-training. The way teachers talk to students, the manner in which they interact is crucial to both successful learning and teaching.

The most important point that determines how successfully students will learn is the way instructions are formulated and sometimes it is this point which distinguishes good teachers from bad ones. If instructions are not effectively and clearly formulated, there will be a number of students who will simply not have assimilated what is to be done or have only caught part of the information. Being clear with your instructions and expectations will reduce the possibility of ongoing distraction and interruptions. When giving instructions teachers should remember some important rules:

- 1) The formulations should be short, easy to understand and precise;
- 2) To attract the attention of a group, try clapping your hands/knocking on a desk;
- 3) Spoken instructions are not everything, body language counts as well, the gestures, miming, etc.;
- 4) Instructions should always be followed by demonstration; the best way to tell students how to do something is to actually do it yourself;
- 5) Teachers should prepare everything carefully beforehand;
- 6) Teachers should not forget that wordy instructions do not work effectively, particularly with learners of low English proficiency;

7) When an activity is introduced for the first time, words might not be enough for low level students. In some cases, visuals can support learners' understanding even for instructions;

8) The fundamental obstruction is the mother tongue interference;

9) Check for understanding by asking questions related to instruction.

Good instructions do half of the job, the other one is done by a good monitoring. Please remember that any classroom activity must be continuously monitored, and speaking is no exception. There are different ways of doing this that I would like to discuss.

Discreet monitoring is a very popular form of monitoring when you maintain a presence in the room, but do not overtly help, correct, etc. Your aim is to make sure that the students know you are there, but your watching and listening does not in any way disturb them. They will not feel tempted to call on you unless there is a significant problem – and when they do ask for help, do this swiftly and efficiently, then return to the discreet monitoring role. You are sending a message that you are interested, but that the main task is for them to do, using their own resources as much as possible. You can monitor as described above, but be more visible and allow students to be more aware of your presence and of the possibility of calling on you for help and advice. There are also situations when any teacher presence can actually interfere with and diminish the usefulness of work being done. Sometimes the best option for you is to vanish, i.e. get out of view. You could go into a corner of the room and sit quietly. It is often an idea to have something concrete to do (e.g. read something) in order to prevent yourself from constantly worrying about how students are doing and getting drawn back into it. You need to keep a small amount of attention on the room, in order to know when the activity is reaching an end or a crisis point, but otherwise restrain yourself from doing too much.

Active monitoring implies that a teacher will be walking around, viewing, listening to many different groups and frequently offering spontaneous advice and corrections, as well as responding to requests and questions from students. There are

several techniques within the concept of active monitoring. For instance, you may sit down and join a group (temporarily or for the whole task) and take part as if you were one of the group, offering ideas, helping with questions, joining in discussions. You could quietly move on to another group. By the end of the task, you might have worked with a number of groups. Of course, while you are monitoring or working with one group, you will need to remain alert to what others are doing and if there are any problems.

РОЗВИТОК ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Дрововоз І.В, Ворона Н.В. (Харків)

Останнім часом розвиток інформаційних технологій набуває все більшого значення у процесі навчання та отримання нових знань. Звичайно, це викликає необхідність пошуку та появу нових способів використання Інтернету для вирішення різноманітних задач. Ми можемо спостерігати послідовний і стійкий рух до побудови інформаційного суспільства, що в свою чергу має створити найкращі умови, що дають кожній людині можливість самореалізуватись. Система освіти не може стояти осторонь цих процесів. Впровадження інформаційних технологій в освітній процес займає все більше місце у викладанні не тільки природно-математичних, але і гуманітарних дисциплін. В сучасній педагогіці та вищій школі відокремився освітній напрямок, який називають компетентнісним підходом. Компетентність пред'являється, в першу чергу, роботодавцями та суспільством у вигляді деяких специфічних очікувань, пов'язаних із професійною діяльністю випускника. Більш того, саме рівень відповідності індивідуальних показників очікуванням роботодавця й суспільства і подається як основний показник компетентності.

У сучасному світі фахівець, повинен бути широко ерудований, опанувати методологію наукової творчості, новітні інформаційні технології, методи отримання, оброблення і фіксації наукової інформації. Це вимагає від нього уміння користуватися з персональним комп'ютером і використовувати всі його можливості для роботи з інформацією. Володіння іноземною мовою і уміння користуватися комп'ютером – це, за сучасними уявленнями, зафіксованими в базових Європейських документах по компетенціях, ті функціональні уміння, що необхідні кожному фахівцю і є невід'ємною частиною його професійної компетенції.

Проблема професійно-орієнтованого навчання іноземній мові є досить малодослідженою сферою. На жаль, іноді володіння іноземною мовою, що забезпечує навчально-наукове та професійне спілкування, розглядається як другорядне, таке, що базується на загальному володінні мовою. Проте, в зв'язку з тим, що ставлення до мови серед різних спеціальностей поступово змінюється, видається велика кількість підручників та посібників, орієнтованих на професійне спілкування. Вивчаються такі підсистеми мови, як науковий стиль, усна наукова мова, лексико-граматичні особливості мови конкретної спеціальності.

Незважаючи на цей факт, рівень економічного та технологічного розвитку сучасної світової спільноти вимагає від майбутнього спеціаліста формування досвіду існування в інформаційному просторі, тобто – інформаційної компетентності. А оскільки для студентів багатьох спеціальностей цей процес є новоутворенням та постає особливо значущим, не можна пройти повз можливість об'єднати обидві цілі, що стоять перед сучасною професійною освітою: формування іншомовної та інформаційних компетентностей у студентів у процесі вивчення курсу іноземної мови.

Використання інформаційних технологій у навчальному процесі сприяє динамічності, інтенсифікації процесу навчання, забезпечує його диференціацію з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, дає можливість у вигляді

наочних образів представити складну іншомовну інформацію, відкриває доступ до нових джерел інформації. Завдяки інтеграції різних форматів інформації мультимедійні програмні засоби дають змогу імітувати реальні процеси, візуалізувати абстрактну професійну інформацію за рахунок імітації процесів. Створення спеціальних програм для формування у студентів мовної компетенції у межах професійного спрямування, використання мережі Інтернет у навчальному процесі, розробка проєктів, презентацій з використанням комп'ютерних технологій та Інтернету допоможе мотивувати і зацікавлювати студентів у вивченні іноземних мов. Залежно від дидактичних цілей можна виокремити такі типи комп'ютерних програм, спрямованих на розвиток мовних навичок: навчальні, тренувальні, контролюючі, демонстраційні, імітаційні, довідково-інформаційні.

Поряд з навчальними комп'ютерними програмами також використовуються електронні підручники, в яких інформація постійно оновлюється, що значною мірою сприяє ефективному самонавчанню. За допомогою електронних словників можна активізувати вивчення професійної лексики, тренувати мовні моделі.

Це дозволяє суттєво підвищити ефективність організації самостійної роботи студента з використанням різноманітних фахових джерел та здійснити якісний контроль виконання студентом тестових завдань за допомогою ресурсів спеціальних сайтів та спеціалізованого лінгво-дидактичного програмного забезпечення (навчальні програми, аудіо та відео програми, навчальні симулятори, тестові додатки, ресурси спеціалізованих сайтів, наприклад <http://www.cambridge.org>, <http://hotpot.uvic.ca>, <http://web.uvic.ca>, <http://www.multitran.ru> .

Одним з варіантів організації технологічного навчального середовища пропонується також використання Інтернет-сайту як простору для комунікації та розміщення навчальних матеріалів. Інтернет сайт може створюватися та підтримуватися самим викладачем, він також може входити до складу офіційного сайту учебного закладу. В обох випадках викладач має бути компетентним в

технологічному плані, оскільки від нього вимагатиметься не лише вміння зайти на сайт або зв'язатися із студентом за допомогою доступних засобів телекомунікацій, а й володіння знаннями, необхідними для використання html-генеруючих програм (FrontPage, Dream Weaver, Netscape Composer) та вміння виконувати функції вебмайстра.

Загалом формування іншомовної професійної компетенції в умовах глобальної комп'ютеризації неможливе без використання Інтернету, це надає можливість приєднатися до світової інформаційної спільноти, ознайомитися з останніми науковими дослідженнями, матеріалами наукових конференцій, провести пошук статті, реферату, поспілкуватися з носіями мови у режимі реального часу, використати мультимедійні програми для практичних занять та дистанційного навчання.

Таким чином стає очевидним, що в умовах недостатньої кількості практичних годин на вивчення іноземної мови та зацікавленості студентів, у використанні новітніх інформаційних технологій в процесі вивчення іноземної мови є доцільним запропонувати методикау формування іншомовної компетентності, яка включала б традиційні методи навчання іноземної мови в поєднанні з новими інформаційними та телекомунікаційними технологіями, що надають можливість звільнити викладача від рутинної роботи та забезпечити студентів актуальними оригінальними текстами та інформацією, що найповніше відповідають їх спеціалізації.

PSYCHOLOGICAL MOMENTS OF DISTANCE EDUCATION

Serhiy Kobyakov (Харків)

Distance education or distance learning is a mode of delivering education and instruction often on an individual basis, to students who are not physically present in a traditional setting such as a classroom. Distance learning provides access to learning

when the source of information and the learners are separated by time and distance, or both.

Distance education is becoming increasingly popular, although many people doubt if it will someday replace traditional education. People of all ages are participating in distance education because methods of delivery fit working adults' and students' limited schedules.

Distance education has a lot of advantages. There is a certain category of people who cannot get a traditional education due to some obstacles. There are many people who would like to get a degree but who do not have the possibility to attend a full-time program. These can be students who want to get the second education, working specialist who already have Education but they want to get some new knowledge and obtain some new skills for the stay at home parent. Distance education is a good choice in such situations because it allows a completely flexible schedule. Many people find it very convenient to work full time and to study with the help of distance education at the same time. It also gives an opportunity to finish this faster and to start their new careers. There are no age restrictions on distance education making it particularly attractive to older students. Because distance education is completed online, it eliminates the social stress many students may face when returning to university after a long absence. For people that are leaving in remote areas distance education is an excellent solution. You have an access to any course you are interested in and it doesn't matter how far that institution is from the place where you live. There is also a category of students, for whom distance learning is the only chance to get higher education. These people include children or adults with physical disabilities. One more article to gaining the knowledge can be the cost of education. Distance education programs are usually much lower than the cost of traditional education. Today computer and internet skills are very important to our everyday lives.

The majority if not all the students are able to use computers at a very basic level. Studying via distance education will only help them to improve their skills.

But of course there are certain disadvantages distance education has. One of them is the loss of interaction with other students in the classroom. These interactions help develop critical thinking and problem solving skills. Although distance courses provide online forums or chat rooms for students to share their ideas and communicate but it cannot substitute the interaction one can have with a teacher and other students in the classroom. One more drawback of distance education which makes the specialists constantly think about is how to make learners stay motivated without having to attend classes every day. It is not easy to stay motivated when it comes to studying or simply going to school or university. But motivating yourself being a distant learner is even much more difficult. This lack of social interaction can make it difficult for some learners to stay motivated. It is important to note that the presence of the teacher affects in any case. Numerous experiments prove that with the presence of the teacher, students achieved higher rates than without it. Motivation does not work because you cannot force someone to feel a sense of belonging to a class or a group, but as a teacher you can encourage the student's belonging to that group and abandon beliefs and techniques that destroy the motivation of your students. This means that you need to pay attention to the feelings of students in distance education. But when someone loses motivation, the distance learning process loses all the sense for meaning and purpose. On the success of training great influence is exercised by interests, motives, value attitudes and needs of the individual. The learner must have the desire to learn and understand the need for this. The educational process by its nature is purposeful, although does not exclude elements of chance. Understanding the goals and expected results to a large extent facilitates perception of new educational information. There are various ways and methods of motivating learning. Among them, undoubtedly, computer and computer technology should be attributed and used in the educational process (as a means of training). For example, measures, the possibility of obtaining, in addition to the textbook, volume of high-quality, well-designed information on CDs and the Internet. Undoubtedly, this activates the educational process, significantly enhances the interest, motivation in learning. Additionally, distance or online courses have to be completed

according to a schedule that you set, which means good time management skills are important.

When it comes to applying for in job many employees refer to hire traditional form of education graduate rather than a person with an online degree. And many people consider getting an online degree, but worry that they will have a hard time getting hired after graduation. But, these worries may not be necessary. Today online degrees are increasing in popularity and are thought to be more valuable than ever before. Today you can find hundreds and even thousands of online courses.

Distance education is an excellent tool of education which is developing day after day and which many people find very helpful. Now it is difficult to imagine distance education to replace the traditional one. But is a wonderful option for people that are tied up with the busy, full-time schedule of career and family. It can be the right choice for millions of people looking to advance themselves.

**ФОРМУВАННЯ ІТК КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
У КОНТЕКСТІ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ**

Кондра О.В., Лебошина Н.В. (Харків)

Одним із стратегічних напрямків модернізації вітчизняної освіти є приведення якості професійної діяльності педагогічних кадрів до рівня вимог, які з'явилися внаслідок зміни парадигми освіти та стали відображенням державних стандартів загальної освіти та професійних стандартів щодо сучасного викладача.

Впровадження ІТК у професійну діяльність викладача є неминучим процесом сьогодення, а професіоналізм викладача є синтезом компетенцій, які включають в себе предметно-методичні, психолого-педагогічні та ІТК- складові.

Адже протягом останніх 15 років освіта в світі легко перейшла в область освітніх технологій. Сьогодні ми використовуємо не тільки комп'ютери, але й ноутбуки, бездротові ноутбуки та планшетні ПК. Крім того, у нас є всевітня

мережа, сканери, компакт-диски, USB-накопичувачі, цифрові камери та цифрові відеокамери, КПК, а також відео та DVD-плеєри. Більшість викладачів використовують різноманітні інструменти, включаючи відео, електронну пошту, онлайн-програми, а також відео конференції для навчання.

Набуття інформаційної компетентності відкриває перед викладачем та тими, хто навчається, широкий спектр можливостей, які поглиблюють навчальне середовище та дозволяють зробити процес викладання та відповідно навчання більш динамічним та ефективним.

При формуванні ІТК- компетентності викладачів актуальними є наступні стратегії:

1. Проблемний підхід
2. Визначення інформаційних потреб
3. Тактика збору інформації
4. Навички працювати з джерелами інформації
5. Навички синтезу інформації, яка отримана з різних джерел
6. Творчий підхід до вирішення завдань
7. Критичне мислення

Для формування базової ІТК компетентності викладачу необхідно:

а) мати навички роботи на ПК та використання його дидактичних можливостей;

б) засвоїти методичну базу підготовки наочних та дидактичних матеріалів засобами Microsoft Office;

в) вміти використовувати Інтернет та цифрові навчальні джерела у педагогічній діяльності;

г) мати позитивні мотивації щодо використання ПК.

З метою підвищення рівня ІТК – компетентності викладачу необхідно:

- Приймати участь у семінарах, вебінарах та конференціях щодо використання ІТК;

- Приймати участь у професійних конкурсах, онлайн форумах тощо;

- Формувати банк навчальних завдань з активним застосуванням ПК;
- Займатися розробкою власних проєктів з використанням ПК.

Кожен вчитель також повинен знати, як записувати числові дані в електронну таблицю, використовувати формули, щоб маніпулювати цими даними, і відображати їх у діаграмах та графіках. Кожен вчитель повинен бути добре знайомий з презентаційним програмним забезпеченням, таким як PowerPoint - не тому, що засоби презентації створюють чудові слайд-шоу для вчителів, а тому, що вони роблять великі слайд-шоу для студентів. Це все використовується для однієї мети: допомагати учням навчатися

Викладачі повинні бути кваліфікованими у використанні інструментів підвищення продуктивності, не лише тому, що вони є найкращими інструментами для викладання, а також - і що більш важливо - оскільки вони є чудовими інструментами для навчання.

Крім зацікавленості роботою, вміння правильно організувати процес навчання, толерантності та відкритості до інших культур, сучасний викладач повинен бути готовий до інновацій: використовувати нові підходи як до викладання та набуття навичок тими, кого він навчає, так і до навчальних програм; бути технічним ентузіастом, вміти вести дискусію у соціальних мережах та включати до процесу навчання якомога більше ресурсів з Інтернету, стимулювати учнів шукати інформацію самостійно.

Програма підвищення рівня ІТК компетентності має спиратися на наступні дидактичні принципи:

- реальний контекст;
- реалістичність завдань;
- постійний контроль;
- уникнення рутинних завдань;
- інтеграція знань, навичок та вмінь;

- колективізм;
- логічна сегментація матеріалу;
- творча роль викладача;
- дух інновації.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Петрушенко Ж. В. (Харків)

Сучасність вимагає нових підходів до навчального процесу, нових методів, форм подання навчальної інформації. Зокрема, нові підходи потрібні і у викладанні іноземної мови. Одним із таких підходів є використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) під час навчального процесу. Використання ІКТ у викладанні іноземної мови дозволяє інтенсифікувати освітній процес, прискорити передачу знань і досвіду, а також підвищити якість навчання й освіти.

Комунікативність - це перша і природна потреба тих, що вивчають іноземну мову, але при оволодінні іноземною мовою в атмосфері рідної мови, іноземна мова постає як штучний засіб спілкування. Він ніяк не може конкурувати з рідною мовою. Саме тому на заняттях іноземної мови необхідно використовувати новітні методи навчання для забезпечення природної потреби використання іноземної мови та підвищення мотивації студентів до вивчення мови.

Інтерактивне навчання на основі мультимедійних програм дозволяє більш повно реалізувати цілий комплекс методичних, дидактичних, педагогічних і психологічних принципів, робить процес навчання більш цікавим і творчим. Можливості враховувати рівні мовної підготовки студентів є основою для реалізації принципів індивідуалізації і диференційованого підходу в навчанні. При цьому враховується індивідуальний темп роботи кожного студента.

Мультимедійні засоби дозволяють задіяти майже всі органи чуття студентів, поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії та аудіо запис, створюючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування. Доведено, що застосування мультимедійних матеріалів та комп'ютерних мереж скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображень, звуку, тексту зростає на 30-40 відсотків [1, с. 137].

Використання презентацій, як одного з видів інтерактивного навчання, на занятті допомагає змінити форму навчання з авторитарної на комунікативну, формувати здатність висловлюватися, виражати думки за рахунок умінь слухати, читати, говорити і писати іноземною мовою; підтримувати ефективну мотивацію та зв'язок з реальним життям для набуття практичних умінь; викликати інтерес до отримання інформаційних повідомлень та відтворення власних; виховувати та розвивати особистість студентів одночасно з процесом засвоєння нових знань. Використання мультимедійної презентації сприяє активізації уваги студентів; співвідношенню аудиторної та поза аудиторної самостійної роботи студентів; економії навчального часу; формуванню комп'ютерної мультимедійної компетентності як викладача, так і студента; розвитку креативних здібностей студентів.

Її використовують на заняттях іноземної мови для здійснення наглядної підтримки процесу навчання. Досвід використання мультимедійної презентації свідчить про те, що її використання сприяє поєднанню різноманітної текстової аудіо та відео наочності. Для презентацій можливе використання як інтерактивної, так і мультимедійної дошки, що дозволяє краще систематизувати новий лексичний, граматичний і навіть фонетичний матеріал та створити підтримку під час навчання всіх видів мовленнєвої діяльності. Також можна використовувати окремі слайди як роздавальний матеріал.

Мережа Інтернет також є унікальним засобом, який надає можливість спілкування, наприклад, за допомогою електронної пошти або в режимі реального часу, отже головна мета навчання іноземної мови — це комунікативна діяльність,

тобто практичне володіння іноземною мовою. Інтернет допомагає студентам спілкуватися з носіями мови; брати участь у телекомунікаційних проектах, у різноманітних конкурсах і олімпіадах, текстових і голосових чатах; публікації творчих робіт студентів на освітніх сайтах тощо. При цьому відбувається цікавий повноцінний діалог. Це створює унікальну автентичну ситуацію діалогічного мовлення. Спілкуючись у мовному середовищі, що забезпечена Інтернетом, студенти знаходяться в реальних життєвих ситуаціях та підключаються до вирішення широкого кола значущих, реалістичних завдань, завдяки цьому вони навчаються спонтанно й адекватно реагувати на вислови, що стимулює створення оригінальних висловлювань, при цьому увага насамперед сконцентрована на використанні форм, і навчання граматики відбувається посередньо, виключаючи власне вивчення граматичних правил. При цьому перевага комп'ютера полягає в тому, що він є лояльним до відповідей, завдяки чому розвивається самостійність студентів і створюється сприятлива соціально-психологічна атмосфера на занятті, надаючи студентам впевненості в собі, що є важливим фактором для розвитку індивідуальності.

Організація самостійної роботи з допомогою інформаційних технологій також забезпечує оптимальну для кожного конкретного студента послідовність, швидкість сприйняття матеріалу, можливість самостійної організації роботи; формує навички аналітичної і дослідницької діяльності; забезпечує можливість самоконтролю якості здобутих знань і навичок; заощаджує час студента; сприяє формуванню комунікативної (граматичної, країнознавчої, лінгвістичної) та інтелектуальної компетенції студентів.

Студент від об'єкта навчання, отримувача готової навчальної інформації, стає активним суб'єктом навчання, він може самостійно здобувати необхідну інформацію і навіть вміти винайти, сконструювати необхідні для цього способи дій.

Таким чином, комплекс ІКТ може застосовуватись в процесі навчання іноземної мови як потужне джерело інформації, як засіб індивідуалізації

навчання, оцінювання та контролю знань, а також як засіб активізації творчої діяльності студентів та підвищення інтересу до навчання і рівня володіння іноземною мовою. ІКТ можна використовувати як інструмент розвитку мотивації на заняттях з іноземної мови, враховуючи зацікавленість студентів різноманітними технічними засобами. Застосування ІКТ допомагає викладачеві урізноманітнити навчальний процес і створити інформаційно-освітнє середовище, яке сприяє формуванню особистості студента та розширює можливості традиційних навчально-методичних комплексів. Використання ІКТ допомагає: робити заняття більш наочними й інтенсивними, розвинути пізнавальний інтерес студентів, активізувати розумові процеси, уникнути невпевненості в студентів перед відповіддю. Заняття іноземної мови з використанням ІКТ відрізняються динамічністю, підвищеною зацікавленістю й ефективністю. Упровадження ІКТ сприяє покращенню якості навчання, забезпеченню гармонійного розвитку особистості, яка орієнтується в інформаційному просторі.

Література

1. Чередніченко Г.А. Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни «іноземна мова» у вищих технічних навчальних закладах./ Г.А.Чередніченко, Л.Ю. Шапран, Л.І. Куниця // Наукові записки. Серія: Педагогіка. - Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка – 2011. - №4. – С.134 – 138.

РОЗВИТОК ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Погодіна М. Ю. (Харків)

Суттєві політичні, економічні, соціальні зміни в нашій країні вимагають від майбутнього фахівця володіння іноземною мовою для плідної міжкультурної

комунікації та здобуття необхідних навичок та вмінь для професійного, ділового та ситуативного спілкування в усній та письмовій формах. І тому збільшуються вимоги до якості підготовки майбутніх фахівців, що зумовлює потребу постійного вдосконалення процесу навчання. У цьому аспекті особливого значення набуває вивчення та застосування нових технологій, які б забезпечували формування фахово-орієнтованої іншомовної компетентності. В умовах розвитку інформаційного суспільства спостерігається тенденція стрімкого зростання інтересу до проблеми впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Використання ресурсів мережі Інтернет для навчання іноземних мов широко запроваджуються під час занять, а також все більше застосовуються в поза аудиторній навчальній діяльності.

Сучасні інформаційні технології мають великий потенціал. Вони забезпечують засвоєння нових знань, формування нових уявлень, появу нової інформації, освоєння нових видів діяльності й, таким чином, стають дієвим засобом розвитку та саморозвитку студентів. Інтернет впливає на процес засвоєння іноземної мови, дозволяє бути плідним учасником міжкультурної комунікації. Він містить велику кількість джерел для вивчення іноземної мови та дає можливість спілкуватися цією мовою у віртуальному просторі за допомогою електронної пошти, чатів, форумів, скайпу. Привабливість застосування веб-ресурсів у вивченні іноземної мови пояснюється великою кількістю різноманітних іншомовних матеріалів та можливістю усного та писемного спілкування. Інформаційні освітні ресурси надають студентам можливість оволодіти новітньою фаховою інформацією через зарубіжні джерела, поглибити знання іноземної мови та підготувати презентацію навчально-дослідного завдання. Різні види довідкових електронних видань дає змогу здобувати актуальну автентичну лінгвістичну та професійно орієнтовану інформацію. Електронні засоби відкривають нові навчальні можливості для студентів, зокрема збільшення обсягу інформації за одиницю часу, пришвидшення процесів її сприйняття, обробки та запам'ятовування; компенсацію відсутності природного

іншомовного середовища; реалізацію принципів наочності, інтерактивності, зворотного зв'язку. Формування в студентів фахово-орієнтованих іншомовних компетентностей засобами Інтернет - ресурсів уможливило доступ до автентичних джерел фахової інформації та величезний вибір віртуальних освітніх послуг (словники, енциклопедії, пошукові системи, сайти та сервіси для вивчення іноземних мов); створення природного середовища в умовах спільних мовних проєктів, обмін інформацією, ідеями, планами, застосування ситуацій, пов'язаних зі співпрацею, пошуком та передачею фахової інформації іноземною мовою, що сприяє підвищенню мотивації студентів та інтересу до іноземної мови; застосування різних форм аудиторної й поза аудиторної роботи (індивідуальної, парної, групової) шляхом пошукової діяльності в мережі; аналіз здобутої фахової інформації, що дозволяє формувати комунікативні вміння, створювати сприятливе середовище для індивідуального навчання, самоорганізації, самоконтролю та креативності; забезпечення швидкого зворотного зв'язку та контролю успішності студентів, що дозволяє об'єктивно оцінювати їхні навчальні досягнення, миттєво отримувати оцінку і бачити свій прогрес у засвоєнні знань та розвитку комунікативних умінь.

У педагогічному плані основні тенденції застосування інформаційних технологій характеризуються переходом від стандартизованого навчання до співпраці студентів та викладача у навчальній діяльності, оволодінням демократичного стилю викладання. Активність викладача поступається місцем активності студентів. Викладач виконує роль консультанта - помічника. Застосування інформаційних технологій допомагає викладачу залучити студентів до науково-практичних конференцій, круглих столів, вікторин, конкурсів, виготовлення наочності, написання курсових та дипломних робіт.

Отже, інформаційні технології, інтенсифікуючи процес здобуття знань, модернізуючи форми проведення занять, є важливою складовою формування та розвитку фахово-орієнтованої іншомовної компетентності. Вони відкривають доступ до нових джерел інформації, активізують процеси ментальної обробки

іншомовної інформації, надають нові можливості для формування професійних та лінгвістичних навичок, дозволяють реалізувати інтерактивні методи навчання, задовольняють особистісне значущі освітні та пізнавальні потреби кожного студента з різним рівнем володіння іноземною мовою. Застосування мультимедійних технологій, фахово-орієнтованого підходу до навчання з досягненням комунікативних цілей через фахову інтерактивну діяльність сприятиме подальшому вдосконаленню процесу навчання іноземної мови професійного спрямування та формуванню іншомовної фахової компетентності студентів немовних вищих навчальних закладів.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАННІ ФАХОВОМУ ІНШОМОВНОМУ СПІЛКУВАННІ

Романченко І. І., Фадєєва Л.О. (Харків)

Одним із шляхів інтенсифікації фахово-орієнтованого навчання іноземній мові є комп'ютеризація навчального процесу. В цьому плані величезний інтерес викликають комп'ютерні мультимедійні програми, тому що вони вирішують проблему створення мовного середовища та дозволяють успішно здійснювати продуктивне навчання.

Навчання за допомогою комп'ютера дає можливість організувати самостійну роботу кожного курсанта. Робота з мультимедійними програмами не тільки сприяє підвищенню інтересу до навчання, але і дає змогу створювати навчальні завдання різної складності, заохочувати правильні рішення.

Викладач може використовувати інформаційні комп'ютерні технології для вирішення різних дидактичних завдань протягом заняття, таких як:

- а) Подання інформації в різних формах;
- б) Формування у курсантів спеціальних знань та умінь з дисципліни;
- в) Контроль, оцінка та корекція результатів навчання;
- г) Організація індивідуального та групового навчання;

д) Управління процесом навчання.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах навчання, при поясненні нового матеріалу, закріпленні та контролі. Використання засобів інформаційних технологій - це шлях раціоналізації навчання, удосконалення форм та методів контролю, досягнення рівня компетентності в галузі комп'ютерних технологій, необхідного для успішної соціальної та професійної адаптації. Таким чином, комп'ютер стає необхідним засобом навчання іноземній мові. Інтегрування інформаційних технологій в навчальний процес дає можливість залучати курсантів до ситуацій міжкультурної комунікації, тому що сьогодні глобальна мережа Інтернет являє собою широкий вибір можливостей для того, щоб студенти могли спілкуватися з носіями мови.

Програми для вивчення іноземної мови можна розподілити на дві групи: програми на CD та програми, які створені самими викладачами. Програми на CD не потребують значної підготовки. Це, так би мовити, є тренажером, який організовує самостійну роботу курсантів, створює умови для формування знань.

Самостійне створення програм потребує більш серйозної підготовки. Викладач повинен урахувати здібності конкретних курсантів.

Таким чином, впровадження сучасних інформаційних технологій в навчальний процес створює передумови для його інтенсифікації та сприяє підвищенню якості навчання іноземній мові.

Дидактичні можливості інформаційних технологій дуже великі. Вони можуть забезпечити перехід від механічного засвоєння знань до вмінь самостійно засвоювати нові знання. Однак, комп'ютер не може замінити викладача. Він є лише одним із важливих засобів навчання на сучасному етапі. Тому необхідно поєднувати навчання за допомогою комп'ютера та традиційне навчання.

Проведення комп'ютерного тестування в рамках модульного навчання інтенсифікує цей процес, дозволяє швидко перевірити навчальний матеріал та оцінити знання більшої кількості курсантів.

Колектив кафедри іноземних мов розробляє нові дидактичні підходи до самостійного засвоєння матеріалу курсантами, використовує ефективні прийоми навчання розуміння іншомовних текстів, які спрямовані на повну переробку інформації, добування знань з метою використання їх в професійній діяльності.

Сьогодні впровадження інформаційно-комунікативних технологій дозволяє забезпечити вільний доступ до навчальних ресурсів, створює можливості для пошуку, відбору та добування необхідних знань з інформаційного потоку.

COMPUTER AND INTERNET TECHNOLOGIES IN ENGLISH TEACHING

Olga Savchenko, PhD (Kharkiv)

Nowadays the purpose of teaching a foreign language involves developing the ability of using a foreign language in interactive communication. The technological revolution has resulted in creating computer networks that allow computers to be used as a means of two-way interactive communication. Computers have framed new perspectives for teaching foreign languages, as they enable mastering the theory and practice of communication directly through interactive communication on the Internet.

The availability of computer networks creates the opportunity for emerging new types and forms of communication, for their rapid and wide expansion. In these conditions, it is absolutely necessary that students have a full picture of new types and forms of communication in the context of learning process, which is important for mastering any foreign language, and, of course, English, which accounts for the largest share of international online communication.

Computer networks provide access to unlimited information, which suggests the following opportunities for teaching foreign languages:

- ~ communication of students with a teacher and other students;
- ~ distance learning anywhere in the world involving native speakers;

~ communication in synchronous or asynchronous mode via e-mail or Messenger, Skype, ICQ, and so on.

It should be noted that the correspondents within these types of communication can be either separate individuals, or a small group, a whole class or even a global conference that involves hundreds or even thousands people in different regions. The fact of the new world is the hypertext, globally presented in the “World Wide Web”, using which students can search for any information, get access to any materials within a few minutes, for example to newspapers, magazines and other online publications.

The extensive and unique language material provided by the Internet makes it possible to speed up the process of the language learning significantly. The global nature of today’s information changes is obvious, as well as the necessity to revise approaches to education in general. Current development of science, its liberal and innovative character require the creative integration of modern approaches into the system of higher education. Ukrainian scholars have begun to recognize the role of the Internet in the modern education system. This concerns, first and foremost, distance learning, whose importance for the system of continuing education and professional development has become evident not only due to foreign background, but thanks to the Ukrainian experience as well. All countries face the growing demand for educated, highly qualified specialists who speak foreign languages, and especially English. Knowledge and qualification have become priority values for a person.

It is not surprising that in our age of dynamic changes in the system of business and employment, distance learning has become increasingly popular because it has a number of undeniable advantages, such as: flexible individual work schedule, and, therefore, the opportunity to learn a foreign language at any time that is convenient for a student (audio records, texts, linguistic portals), constant monitoring of academic progress carried out by a teacher with the help of special computer programs, opportunity to stay at any distance, whether it’s another city or even another country.

Now everyone understands that the Internet has created unique opportunities for learning foreign languages: it enables using authentic texts, listening and

communicating with native speakers, that is, it creates a natural language environment. The learning process focuses not on memorizing certain patterns, rules and paradigm of the discipline, but on developing various types and methods of language competences – speaking, listening, reading, writing, abstracting, annotating, doing tests, presentations with the help of Power Point, and so on. At the same time, the system of teaching and training should be built in such a way that students can get acquainted with the culture of the country of a target language, its traditions and customs, which develops the skills of intercultural interaction.

The Internet has become an important factor in lifelong learning, as it can be used to update the knowledge or to receive additional education at any time without leaving home or staying anywhere in the world where communication is available, to attend foreign language lessons at virtual schools. Internet technologies help simulate the real atmosphere of classroom or classroom activities at any convenient time and at a given pace.

This type of e-learning, that is, practising with electronic media, is widely spread throughout the world. The learning process is often built in on-line mode, taking into account all necessary requirements for studying English remotely:

- ~ developing a project based on modern Internet technologies;
- ~ using multimedia capabilities of the computer;
- ~ using authentic educational materials;
- ~ ensuring the possibility of communication between a student and a teacher, regardless of where they are located and the time difference;
- ~ arranging virtual classes for students when the teacher observes the lessons in real time.

In the course of learning English on-line there are several functions that ensure its interactivity. For example, lessons-chats with a teacher and other students; forums where various topics can be discussed; e-mailing to teachers and peers; checking written assignments in on-line mode. Besides, the possibility of progress monitoring built in the distance learning program allows students to adjust their individual pace of training and

to make comments in their own portfolio. All these functions simulate learning in a real classroom, where students do not only receive a certain amount of information, but are also helped to acquire, understand, practise, and memorize new material on the basis of the material previously learned.

The goals that are most effectively realized through the use of computer and Internet technologies can be singled out. Among them the following ones should be mentioned:

- ~ individualizing and differentiating the learning process;
- ~ monitoring, feedback, error diagnosis and analysis;
- ~ reducing learning time due to performing labor-intensive or standard operations with the help of a computer;
- ~ self-study, self-control and self-correction;
- ~ simulating and imitating particular items, processes or phenomena which are being taught and learned;
- ~ visualizing the teaching information;
- ~ developing and using information databases required for teaching and learning activities, as well as providing access to distributed information resources of the computer network;
- ~ strengthening the motivation for learning (for example, through new activities or the use of game situations);
- ~ providing the students with the methodology for mastering learning material;
- ~ strengthening the students' responsibility for activation of cognitive activity;
- ~ developing certain types of thinking (for example, theoretical);
- ~ developing the ability to make the optimal decision or variative solutions in a complex situation, and so on.

Summing up, the following conclusion can be made – the use of computer and Internet technologies in teaching a foreign language is caused today by two main reasons:

~ modern trends in the development of society associated with the global process of its informatization;

~ a powerful resource potential that these technologies have, and which can greatly contribute to improving the effectiveness of the educational process.

THE IMPORTANCE OF ELICITING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Vorobiova I.M. (Kharkiv)

Eliciting is very important in English Language Teaching. **Eliciting** describes a range of techniques which enable the teacher to get learners to provide information rather than giving it to them, thus significantly contributing to learner involvement and developing a learner-centered interactive classroom. Eliciting is based on the principles that 1) learners probably know a lot more than teachers give them credit for, 2) starting with what students know is a productive way to begin new work and 3) involving learners in a question-and-answer movement towards new discoveries ('self-discovery learning') is often more effective than simply giving 'lectures'[3]. Not only language structures but also learners' ideas, feelings, situations, associations and memories ('personalized language learning') can be elicited by the teacher. Furthermore, by eliciting a little 'teacher talking time' is used, which results in increasing 'learner talking time'.

As nothing can be elicited without contextualized input from the teacher, there are a lot of **eliciting techniques** that might be used to activate learners' knowledge (and turned into **presentation techniques** in case learners don't know what the teacher is trying to elicit). Language structures might be elicited by using demonstration (gestures/mime), paraphrasing, giving definitions, synonyms or antonyms, using realia/visual aids, taking out an activity (lexis eliciting techniques), situational dialogues/personalized stories, drawing (e.g. timelines), modeling (grammar eliciting techniques), etc.

Eliciting (as well as presentation) should be always followed up with **concept**

checking questions (since there is always a danger that if teachers elicit what they are looking for from one learner, they assume, perhaps mistakenly, that all the learners understand it). These are a few examples of lexis concept checking questions. In the sentence ‘She picked up her *briefcase* and left’ the teacher might be **worried that ‘briefcase’ will be confused with ‘suitcase’**, so the following concept checking questions might be asked: 1) Do you use a briefcase for work or for holidays? (work), 2) Do you put clothes in a briefcase? (no); or in the sentence ‘What have you done? Why are you *limping*?’ the teacher might want to check the meaning of the verb ‘limp’: 1) Do you limp if you have hurt yourself? (yes), 2) Do you limp if you are drunk? (no). To check if learners understand the phrase ‘*give somebody a hand*’ is informal, the teacher might ask learners if they would say it to a friend (yes) or write it in a job interview (no).

To sum up, eliciting is a powerful diagnostic tool, providing key information about what learners know/don’t know, and therefore a starting point for lesson planning. By eliciting the teacher helps learners take responsibility for their own learning (it gives learners the necessity and motivating feeling of being encouraged to invest part of themselves, give some of their opinions and contribute some of their knowledge so that what happens in the classroom seems to depend partly on the learners themselves).

REFERENCES:

1. Scrivener J. Learning Teaching / J. Scrivener.–Oxford : Macmillan Publishers, 2005. – 431 p.
2. Thornbury S. The Certificate to English Language Teaching to Adults Course / S. Thornbury, P. Watkins.–Cambridge : Cambridge University Press, 2007. – 184 p.
3. Teaching English [Electronic resource]. – Access :<http://www.teachingenglish.org.uk/articles/eliciting>.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ВІДЕО НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У РАМКАХ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ.

Гончаров Г. В., канд.істор.наук, доцент (м. Харків)

Інтерактивне відео, яке використовується на заняттях з іноземної мови, є одним з найефективніших засобів навчання, що не лише дозволяють вирішувати низку завдань освіти в цілому (розвиток самостійного мислення), а й завдань навчання іноземної мови (формування комунікативної компетенції).

Ключові слова: інтерактивне відео, мультимедійні засоби, комп'ютерні технології, візуалізація навчання іноземної мови.

Мультимедійні засоби надають можливість використовувати аудіо-та відеоматеріали в інтерактивному режимі і можуть застосовуватися для навчання передусім таким видам мовленнєвої діяльності, як аудіювання і говоріння. Ще в середині двадцятого століття у ході експериментальної перевірки було виявлено, що існує пряма залежність між способом засвоєння матеріалу і здатністю відновлювати отримані знання через деякий час. При звуковій подачі матеріалу запам'ятовувалося приблизно 25% його обсягу. При візуальній – приблизно 30%. При комбінованій (аудіовізуальній) – близько 50%. При залученні учнів до активної навчальної діяльності на занятті ступінь засвоєння вивченого матеріалу зростала до 75%. Здійснення комбінованого впливу є можливим за рахунок використання мультимедіа, у той час як активізація діяльності студентів – за рахунок виконання усіх типів завдань і вправ: від підстановчих до справді комунікативних.

У рамках даної публікації під «інтерактивним відео» слід розуміти мультимедійні програми для навчання іноземної мови (ІМ), керовані за допомогою комп'ютера [1].

Існує багато причин для активного використання відео на уроках іноземної мови, побудованих за принципом колективної взаємодії, а саме:

1. Психологічні (відео підвищує інтерес учнів, стимулює уяву і творчу активність, розвиває критичне мислення).
2. Соціокультурні, міжкультурні (відео дозволяє долати бар'єр нерозуміння і недовіри між носіями різних культур; показує життя інших людей в усіх його

проявах; надає можливість порівнювати різні культури; дозволяє побачити загальні риси і відмінності між своєю і чужою культурою).

3. Педагогічні (відео підвищує мотивацію учнів, створює стимул для розвитку уяви і творчості; знімає емоційну напругу; робить можливим застосування самих різноманітних інтерактивних форм організації роботи в класі; дозволяє проводити бесіди, що зачіпають різноманітні морально-етичні проблеми).

4. Лінгвістичні (відео відкриває учням можливість почути автентичну мову і наслідувати її зразкам; активізує і розвиває основні види мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, говоріння); представляє лексичні одиниці і граматичні структури, що вживаються безпосередньо в ситуаціях мовного спілкування).

5. Паралінгвістичні (відео дозволяє побачити й зрозуміти паралінгвістичні явища і розвивати навички невербального спілкування (міміка, жести, пози, відстань між співрозмовниками, одяг тощо); демонструє невербальні способи спілкування безпосередньо у дії). [2]

Все це дозволяє зробити висновок про те, що відео, яке використовується на заняттях з іноземної мови за допомогою навчання у комп'ютерному класі з виходом в Інтернет, або з використанням хоча б одного комп'ютера з можливістю проектування зображення на великий екран, є одним з найбільш ефективних засобів, які допомагають створити атмосферу зацікавленості в аудиторії, підвищують мотивацію учнів і, тим самим, призводять до зменшення психологічного стресу, що виникає через невпевненість у своїх силах, коли студенту необхідно говорити іноземною мовою. Використання відеоматеріалів у навчанні іноземної мови сприяє створенню природних ситуацій іншомовного спілкування, які вирізняються значною силою емоційного впливу на студентів, що неминуче покращує мотивацію за рахунок підвищення інтересу до тем, що вивчаються. Інтерактивне відео може використовуватися для ілюстрації використання мовного і мовленнєвого матеріалу в реальних ситуаціях спілкування, демонстрації лінгвокраїнознавчих реалій, подання нової інформації і

закріплення отриманих раніше знань. Студенти з інтересом і захопленням виконують усі завдання, що сприяє активізації отриманих знань і веде до зниження напруженості, скутості і, як наслідок, втоми, що у свою чергу зменшує навантаження на нервову систему і забезпечує психічно здорові умови навчання.

Перелік посилань:

1. Карамышева Т. В. Изучение иностранных языков с помощью компьютера. В вопросах и ответах. – СПб.: Издательство «Союз», 2001. – 192 с.
2. Полулях И. Д. Внедрение новых технологий в преподавание иностранного языка в школе. [<http://festival.1september.ru/articles/212172/>]
3. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс лекций: Пособие для студентов пед. вузов и учителей. М.: Просвещение, 2002. – 239 с.

АУДІОВІЗУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ОСНОВАМ КІНОПЕРЕКЛАДУ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕРЕДОВИЩА MOODLE

Лукьянова Т.Г., канд. філол. наук, доцент (Харків)

Електронна освіта (e-learning) є новою, але популярною та ефективною освітньою технологією сучасності, яка охоплює усі рівні освіти.

Огляд робіт, присвячених даному питанню [1; 2; 3], дозволяє коротко окреслити можливості згаданого середовища у навчанні англо-українському кіноперекладу, зокрема субтитруванню.

Модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище навчання (Moodle) є автоматизованою системою управління навчанням, що базується на комп'ютерних, телекомунікаційних та інтернет-технологіях.

Освітній процес містить такі аспекти: розробка змісту навчального курсу (тексти занять, вправи тощо); доставка курсу (практичні, лекційні, семінарські форми курсу); адміністрування курсу (успішність, відвідуваність, контрольні роботи, форуми, заліки, іспити тощо).

Для розробки контенту використовуються Microsoft Office (Word, Excel,

Power Point) та ін.

Електронний навчальний курс може бути доставлений на CD-ROM (мультимедійні курси навчання іноземним мовам), через Інтранет (внутрішня мережа організації) і Інтернет, який надає найбільше можливостей в організації навчального процесу). В електронній освіті всі матеріали курсу оцифровані і викладені в інтернет, що забезпечує доступність курсу в будь-який час та у будь-якому місці – студенти самостійно вирішують в якому темпі і де вивчати курс.

Крім текстової та графічної інформації, електронна освіта передбачає використання відео, звуку, кольору, анімації. Такий мультимедійний, інтерактивний контент створюється спеціалізованими програмними продуктами Xerte, eXe Learning, ToolBook Instructor тощо. Це забезпечує наочність і дозволяє задіяти механізми сприйняття нової інформації; електронні технології навчання краще відповідають менталітету сучасного студента; володіння сучасними інфокомунікаційних технологіями є однією з основних компетенцій випускника ВУЗу.

Так, у навчальному курсі «Основи англо-українського кіноперекладу: субтитрування» студентам необхідні фонові знання у галузі теорії та історії кінематографії, кінокритики, кіномови, знайомство з відомими роботами майстрів світового кіно, розуміння лексико-стилістичних та жанрових аспектів перекладу, основних видів кіноперекладу, стратегій адаптації та способів кіноперекладу ознайомлення з роботами відомими світових режисерів, засвоєння аудіовізуального продукту.

Створення субтитрів – кропіткий процес, який вимагає певних навичок та умінь, наприклад: трансформувати текст, вилучати другорядні за змістом елементи, робити компресію, упізнавати діалекти, терміни, реалії, уміти працювати з обценною лексикою, а також знати особливості роботи з перекладом-посередником.

Середовище Moodle стає у нагоді при створенні курсу, а саме, надає можливість використання аудіовізуальних технологій:

- Інтернет: відеоконференції, семінари, відеотрансляції;
- відеофрагменти, відеофільми, відеоуроки, відеолекції, тематичні слайди, аудіолекції та аудіоуроки;
- навчальні посібники: електронні підручники, самовчителі, довідники, словники, контролюючі програми, тести [2].

Навчання у форматі e-Learning дозволяє підвищити комп'ютерну грамотність; надає більше можливостей для самостійної роботи, сприяючи формуванню навичок самоорганізації та планування навчального часу. Серед недоліків нестача прямого спілкування викладача зі студентом, що унеможлиблює врахування індивідуальних особливостей інтелекту, емоційного стану, темпераменту того хто навчається.

Список використаної літератури:

1. Гильмутдинов А. Х. Электронное образование на платформе MOODLE. Учебное пособие / А.Х. Гильмутдинов, А. А. Ибрагимов, И. В. Цивильский. – Казань, ХГУ, 2008, - 169 стр. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ksu.ru/fpk/bin_files/moodle!7.pdf. – Электрон. версия печ. публикации, 2008. – PDF формат, версия 9.
2. Горбунова Т. С., Применение аудиовизуальных средств обучения иностранному языку в неязыковом вузе / Т. С. Горбунова, А. В. Фахрутдинова // Ученые записки КГАВМ им. Н. Э. Баумана, Казань. – 2014. – № 2. – С. 3.
3. Работа в системе управления дистанционным обучением Moodle / Под редакцией к.филос.н, доцента Левчука В.Г. Авторы: Левчук В.Г., Зиновьев Д.В., Кузан Н.В., Семма И.Г., Стремоухова Ю.Ю., Мирошниченко Т.Н., Новиков А.В., Бережная Н.И. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. – 38 с.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА В ПОЗААУДИТОРНІЙ САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

Малєєва Т.Є. (Харків)

В умовах сучасного інформаційного суспільства, його інтенсивного розвитку в соціальному, діловому, культурному напрямках, питання про застосування нових інформаційних технологій стає все більш актуальним. Під застосуванням нових інформаційних технологій при навчанні іноземної мови розуміють не лише застосування сучасних технічних засобів і технологій, але й використання нових форм та методів викладання іноземної мови і новий підхід до процесу навчання в цілому.

В інформатизації освіти виділяється новий напрям сучасних засобів навчання – інтерактивні засоби навчання. В педагогічних дослідженнях найчастіше розглядають інтерактивність інформаційно-комунікаційних засобів навчання на базі комп'ютерних технологій, хоча інтерактивність в тій, чи іншій мірі, притаманна всім засобам навчання. Деякі дослідники визначають ступень інтерактивності різних засобів навчання (навчальних кінофільмів, телепередач, підручників, електронних програмних засобів) на основі аналізу можливих взаємодій учасників навчального процесу з інформацією. Інтерактивність тут розуміється як взаємодія учасників дидактичного інформаційного процесу, і при безпосередньому контакті, і при опосередкованому навчанні.

Про способи реалізації інтерактивності також висловлюється багато різних поглядів. Якщо розглянути процес інтерактивного спілкування між комп'ютером і людиною, то можна уявити його як сукупність простіших елементів «запит-реакція», де «запит» - деякий сигнал від користувача до навчальної системи (або навпаки), а «реакція» - відповідь на нього, причому відповідь впливає на подальші дії сторони, яка робить запит. Деякі інтерактивні елементи, в яких користувач звертається до програми, або надсилає до неї керівні сигнали, присутні в будь-якій програмі. Вони утворюють різноманітні системи навігації, допомоги, довідки

або пошуку.

Наприклад, при навчанні іноземної мови в інтерактивному режимі, по наданій студентом першій відповіді формується повідомлення про помилку, даються підказки; а після другої спроби вводу відповіді виводиться інший набір повідомлень. При проведенні тестування, за результатами відповідей система може пропонувати студенту завдання різної ступені важкості в залежності від успішності попередніх дій. Існують системи-тренажери, в яких складність чергового завдання і час, що відводиться для його виконання, визначаються правильністю і швидкістю відповідей на попередні запитання.

Інтерактивні засоби навчання є пріоритетним напрямком в процесі викладання іноземної мови. Вони дозволяють залучити до роботи в аудиторії всіх студентів, незалежно від їхнього попереднього рівня володіння іноземною мовою, стимулюють студентів працювати активно, творчо і самостійно.

Сучасною тенденцією багатьох ВНЗ є скорочення годин для аудиторної роботи, та збільшення обсягу самостійної роботи, із подальшим контролем останньої за допомогою різноманітних форм та засобів, в тому числі, за допомогою комп'ютерних програм.

В сучасному суспільстві головною метою ВНЗ є підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних на практиці самостійно розвивати і удосконалювати свої знання, вміння та навички. Отже, в процесі підготовки, дуже важливо розвивати у студентів прагнення самостійно здобувати знання і швидко адаптуватися до нових сфер діяльності.

Для виконання самостійної роботи за напрямом ВНЗ, студентам пропонується використовувати інтернет-джерела для пошуку інформації за фахом, робити презентації, стислі огляди новин, граматичні вправи, тощо.

В ході самостійної роботи кожен студент безпосередньо працює з новим матеріалом, концентрує на ньому свою увагу. Тут проявляються його індивідуальність, особистісні інтереси, активність, ініціатива і творчий підхід.

ПРОСУНУТИЙ ФОРМАТ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НА МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМАХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Романюк С.М., канд.філос.наук, доцент (Харків)

На сьогоднішній день модернізацію системи освіти нашої країни все частіше пов'язують з застосуванням сучасних інформаційних технологій на усіх етапах навчання з дисциплін, які мають за мету формування або вдосконалення іншомовної професійної компетентності. Методика викладання з використанням сучасних інформаційних технологій характеризується: гнучкістю, що проявляється у відсутності необхідності відвідування регулярних занять та можливості навчатися у зручний час та у зручному місці; модульністю, що виявляється у модульному принципі організації окремих курсів, а відтак і у створенні цілісного уявлення про окрему предметну галузь; паралельністю, тобто здійсненню навчання одночасно з професійною діяльністю або з навчанням за іншим напрямом; великою аудиторією, що передбачає одночасне звернення багатьма студентами до великої кількості джерел та уможливлення спілкування студентів між собою та з викладачами за допомогою телекомунікаційного зв'язку; економічністю, яка полягає в зниженні витрат на підготовку фахівців шляхом ефективного використання навчальних площ та технічних засобів; технологічністю, що означає використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій; соціальністю, тобто рівними можливостями отримання освіти незалежно від таких факторів, як місце проживання, стан здоров'я і соціальний статус; інтернаціональністю, яка виявляється у можливості отримання освіти у ВНЗ інших країн без виїзду закордон та наданні освітніх послуг іноземним громадянам; позитивним впливом на студента, який полягає у підвищенні творчого та інтелектуального потенціалу; новою роллю викладача, яка зазнає оновлення та розширення; якістю, яка не поступається якості денної форми навчання за рахунок залучення до розробки відповідних курсів найкращого професорсько-викладацького складу, використання найсучасніших

навчально-методичних матеріалів, введення спеціалізованого контролю.

Згідно Профілю програми освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю 081 «Право», спеціалізація *«Правоохоронна діяльність у Збройних Силах»* та Профілю програми освітнього рівня магістр за спеціальністю 081 «Право», спеціалізація *«Юрисконсультська робота»* навчальна дисципліна «Іноземна мова професійного спрямування» має наступну мету: формування іншомовної професійної компетентності у галузі юридичної практики, що необхідно для розв'язання складних задач і проблем у фаховій, юридичній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій.

Зокрема програма навчальної дисципліна має суто практичну орієнтацію, базується на інтеграційному принципі та таких методах навчання як інтерактивний, комунікативний, технологічно - інформаційний та *діяльнісний (контекстний)*. У програмі закладено формування базових (універсальних) компетентностей, які є важливими для подальшого навчання за освітніми програмами третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (присудження ступеня доктора філософії), наприклад: здійснювати пошук, вилучення та обробку інформації, включаючи у мережі Інтернет; реферувати і анотувати тексти правової та суспільно-політичної тематик на основі матеріалів періодичних видань, з мережі Інтернет; підготувати публічні виступи, включно з використанням демонстраційних матеріалів та інформаційних технологій та інше [1].

У зв'язку з тим, що «на жаль, ніколи не можна виконати тестування компетенцій безпосередньо. Все, що можна побачити - це ряд дій з виконання завдань, на основі яких можна зробити загальний висновок щодо рівня володіння мовою. Вміння може розглядатись як компетенція в дії» [2: С.273], необхідно передбачати такий формат підсумкового контролю, який би був спрямований на оцінювання рівня сформованості іноземної професійної *компетентності в дії* як результату, який магістр досягає після розв'язання тієї чи іншої практично або

теоретично значимої проблеми, як результату, який магістр отримав у ході роботи над проектом, може побачити, осмислити й використати в реальній практичній діяльності. Це може бути реалізовано у форми презентації продукту пошукової, дослідницької та творчої діяльності магістра на етапі підсумкового контролю. Наприклад, «Кепстоунський проект» (Capstone Project) – заключна робота необхідна для успішного закінчення навчальної програми або вивчення дисципліни, курсу, або окремої теми, як результат глибокого дослідження, при виконанні якого студент застосовує теоретичні знання та навички на дисциплінарному інтеграційному рівні. Capstone Project для магістрів з навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» може мати такі характеристики:

- Вид навчальної роботи: професійне спеціалізоване практичне орієнтоване індивідуальне дослідження яке базується на так званій міждисциплінарній тріаді: профільні дисципліни, іноземна мова та інформаційні технології.
- Продукт: самостійно підготовлений публічний виступ як результат автономного критичного дослідження, в якому необхідні знання та навички мають бути методологічно застосовані та виражені через критичну та аргументовану думку у чіткому науковому дискурсі англійською мовою з 10 000 до 15 000 слів (включаючи примітки та посилання), який було оформлено згідно прийнятими стандартами публічного захисту з використанням інформаційно-технологічних засобів та програм створення та проведення презентацій.
- Об'єкт контролю як викладачем так і магістром є рівень сформованості іншомовної професійної компетентності у рамках відповідних Профілів програм спеціалізації та програми навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування». Зокрема здатність виконувати самостійне наукове дослідження за професійною проблематикою (здатність встановити юридичну проблему, сформулювати питання та завдання, критично тлумачити та

аналізувати, а також надавати аргументовану відповідь та/або рішення, робити висновки, вести обґрунтовану дискусію, та інше.

- Консалтинг: індивідуальний (студент-викладач з іноземної мови; студент-викладач з предмету спеціалізації) та групові; аудиторний та позааудиторний (електрона пошта та інші технологічно - інформаційні засоби спілкування та обміну інформацій).
- Критерії оцінювання рівня комунікативної компетенції як складової іншомовної професійної компетентності магістрів базуються на дескрипторах ЗЄР відповідного рівня володіння мовою за наступними параметрами: змістовність; когерентність; лексична адекватність; граматична коректність; відповідність фонетичним нормам.

Таким чином новий формат підсумкового контролю на магістерських програмах із застосуванням сучасних інформаційних технологій буде сприяти розвитку їх особистої мотивації та здатності до самостійного навчання, становленню критичного самоусвідомлення, впевненості студентів як користувачів мови, а також їх позитивному ставленню до вивчення мови, залученню магістрів до таких академічних видів діяльності, які активізують і далі розвивають увесь спектр їхніх пізнавальних здібностей, досягти широкого розуміння важливих і різнопланових міжнародних соціокультурних проблем, для того, щоб діяти належним чином у культурному розмаїтті професійних та академічних ситуацій. Більш того, Capstone Project є обов'язковою вимогою для отримання диплому усіх світових вишах. Отже, цей формат є одним з істотних факторів підвищення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Залишаючись осторонь світових освітніх процесів, ми ризикуємо втратити частину студентів, які замість вітчизняних навчальних закладів обирають зручніші та сучасніші закордонні аналоги в дистанційному форматі.

Література:

1. Програма навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування»: «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський) / [Розробник:

Романюк С.М., доцент, к.ф.н., доцент –]. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. – 33 с.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С.Ю.Ніколаєва. - К : . Ленвіт , 2003 – С. 273.

РОЛЬ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ДОШКИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сорока Н.А., канд.психол.наук, доцент (Харків)

Сьогодні, в умовах глобалізації та можливості комунікації в світових масштабах, знання іноземної мови та володіння нею на практичному рівні виявляються надзвичайно актуальними. Сам процес викладання іноземної мови знаходиться в постійній зміні, замість традиційних підходів з'являються нові засоби, методики і технології, покликані підвищити ефективність навчання, забезпечити оптимізацію навчального процесу і мотивацію вивчення мови фахового спрямування[1]. Для того, щоб зацікавити сучасних студентів, які вирости в епоху інформатизації та сучасних технологій, недостатньо використовувати традиційні методи, які спрямовані на передачу суми знань. Необхідним є діяльнісний підхід, який передбачає моделювання життєвих ситуацій і дозволяє розвинути у студентів схильність та бажання до самоосвіти, особистісного самовизначення, сформувати мотивацію до пізнавальної діяльності, налагодити систему міжособистісних відносин, соціальні компетенції, активну громадянську позицію і т.і. Завдяки лише добре відомим традиційним методам викладання іноземної мови досить складно утримати увагу студентів, які звикли до інформаційного простору та віртуальної реальності. Одним із засобів, схожих з персональними комп'ютерами, планшетами, ігровими приставками за ступенем впливу на особистісну свідомість та формування світогляду, є інтерактивна дошка.

Для викладача інтерактивна дошка відкриває безмежний простір

можливостей для підвищення мотивації студентів і більш ефективного навчання іноземної мови. Інтерактивна дошка допомагає реалізовувати принципи комунікативної активності, зворотнього зв'язку, інтерактивності, наочності, системності і доступності подачі матеріалу, міжпредметних зв'язків, особистісно-діяльнісного підходу до навчання, а також надає можливість використовувати різні режими роботи (індивідуальний, парний, груповий). Слід зазначити, що інтерактивна дошка може застосовуватися на різних етапах заняття і навчаючи різних видів мовної діяльності: під час фонетичної зарядки, для введення і відпрацювання лексичного та граматичного матеріалу, контролю і самоконтролю навичок і умінь читання, письма, аудіювання і, безумовно, говоріння.

Створення штучної іншомовної середовища в процесі навчання іноземної мови виступає одним із найбільш проблемних питань сучасної методики викладання іноземних мов[2, с. 105]. Інтерактивна дошка створює «штучне іншомовне середовище» і сприяє створенню реального мовного середовища. Інтернет стає засобом спілкування, умовою створення реальної мовленнєвої ситуації і підвищення мотивації до навчання. В освітній практиці застосовуються всі основні види комп'ютерної телекомунікації: електронна пошта, списки розсилок, телеконференції, www-сервери. Спілкування з носіями мови завдяки використанню програми «скайп», перегляд, аналіз і подальше відтворення та обговорення світових новин, обмін думками стосовно питань, що обговорюються під час занять, стають надзвичайно ефективною мовною та мовленнєвою практикою. Екран інтерактивної дошки зручний для проведення занять з іноземної мови за допомогою мережі в режимі онлайн.

Застосування інтерактивної дошки в процесі навчання іноземної мови повністю реалізує принцип занурення в іншомовний інформаційний комунікаційний простір. До переваг застосування інтерактивної дошки в освітньому процесі на заняттях з іноземної мови можемо віднести наступні: 1) якісна презентація (можливість використання мультимедіа, технологічна гнучкість інтерактивної дошки, можливість перегляду матеріалів на екрані без

роздрукування); 2) високий рівень мотивації учнів (як наслідок зацікавленості студентів, більш яскрава та інформаційно насичена презентація матеріалів з використанням мультимедійних методів роботи); 3) поліпшення викладання і вивчення (більш глибоке розуміння того матеріалу, який досліджується, відповідність індивідуальним потребам, компактна та динамічна структура уроку) [4].

До переваг використання інтерактивної дошки для викладачів іноземних мов ми відносимо наступні: 1) велика частина елементів колекцій інтерактивних дошок не русифікована, наприклад, навчальні фільми, новини в режимі on-line; 2) відкритий доступ до аутентичних матеріалів; 3) наявність в програмному забезпеченні інтерактивної дошки розділу «англійська мова та науки про мову»; 4) перевірка орфографії та за бажанням додавання запису вимови слів з метою подолання мовленнєвих труднощів; 5) електронна тематична база база занять з іноземної мови, яка постійно доповнюється та оновлюється.

Література:

1. Мачнева Л.Ф., Мороз В.В. Использование интерактивной доски в обучении иностранному языку // Актуальные проблемы реализации образовательных стандартов нового поколения в условиях университетского комплекса: материалы Всерос. науч.-практ. конф. – Оренбург: ОГУ, 2011. – С. 702–705.
2. Борисова Ю. В. Применение современных технологий в практике преподавания иностранного языка горным инженерам // «Актуальные проблемы гуманитарного знания в техническом вузе» IV международная научно-методическая конференция, посвященная 240-летию горного университета : сборник научных трудов. СПб, 2013. С. 103–106.
3. Dr. Ibrahim Mohamed Al-Faki. Difficulties Facing Teachers in Using Interactive Whiteboards in Their Classes // American International Journal of Social Science. Vol. 3 № 2; March 2014, pp. 136–158 URL: http://www.aijssnet.com/journals/vol_3_No_2_March_2014/16.pdf.

4. Glover D. and Miller D. (2002) The Introduction of Interactive Whiteboards into Schools in the United Kingdom: Leaders, Led, and the Management of Pedagogic and Technological Change, *International Electronic Journal For Leadership in Learning*, 6 (24). URL: http://www.dm.unipi.it/~didattica/CERME3/proceedings/Groups/TG9/TG9_Miller_cerme3.pdf.

IMPORTANCE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION

Демченко Д.І., канд. пед. наук, доцент (Харків)

In the era of technology IT aids plenty of resources to enhance the teaching skills and learning ability. With the help of IT now it is easy to provide audio visual education. Now with this vivid and vast technique, as part of the IT curriculum, learners are encouraged to regard computers as tools to be used in all aspects of their studies. In particular, they need to make use of the new multimedia technologies to make projects and order information for their work.

Information technology makes it easy to access to an academic information at any time. Both students and teachers use Information technology to acquire and exchange educational material. For example, teachers can easily provide visual and audio classes to their students using computers and internet. This breaks the boundaries of accessing information, because the student will simply attend a lecture while not in a physical classroom. Also teachers can assign tasks to students via electronic email or campus educational forums.

Information technology speeds the transfer and distribution of information. Students can easily access academic data using computers and new technologies like mobile phone application. IT experts have coded educational applications which can be used by students to access information very fast. These mobile phone applications are replacing some old methods like borrowing of books in libraries, now days students can use Library mobile phone applications to download books inform of e-books, so they

have these books at any time which save them time and help them to read at any time anywhere.

Unlike in the past when learning was limited to a physical classroom, students and teachers could only access academic information while at school. Today, all that has changed, a student will access information at any given time of the day. It does not matter where they are or the time of the day is. Information technology has facilitated online education, so you will find a student in Africa study the same course as a student in The USA or India. And when it comes to getting jobs, all these students will have the chance to compete for the same job.

Information technology has helped students to learn in groups and it has also helped teachers to teach students in groups. In past, we used to have group discussions at school which required each member to contribute, however the shy students could stay away from these groups because of the fear of expressing themselves. Now with information technology, schools have created academic forums, where students can discuss specific topic with no fear of expression. They can also be engaged in video and text chatting. Another benefit of these online group discussions is that not all group members will be from the same class or school as it was in the past. Students from various schools around the world can be in the same academic group and share academic information. Let's look at a student in Africa joining a group discussion of students in Harvard University, the information exchanged will be beneficial to this student.

Information technology has changed the way we learn and interpret information. The use of audio-visual education helps students learn faster and easier as opposed to text and blackboard notes, students get bored in this form of education. It is a human weakness, people do not want to read text for so long, they get bored, so the introduction of audio-visual technology in education, makes students enjoy what they're learning. Visual illustration using images on projectors helps student to understand the

concept, because some of these images are interesting and they look familiar to a student. Our brains tend to remember visual illustrations easier than text. This explains why you can easily remember someone's face but fail to remember their names.

Information technology enables students across the globe to study from anywhere through online education. This has been possible due to the wide spread of cheap internet in both developed and non-developed countries. Now days, student can have access to these courses online. Many universities have opened their educational curriculum to the world. So at a small fee, a student can be a part of that university. These students do the same exams and are marked by the same teachers.

Reference:

1. *Robinson, Rhonda; Molenda, Michael; Rezabek, Landra. "Facilitating Learning"(PDF). Association for Educational Communications and Technology. Retrieved 18 March2*
2. Jump up^ Seels, B. B., & Richey, R. C. (1994). Instructional technology: The definition and domains of the field. Washington, DC: AECT.
3. Jump up^ Geng, F. (2014). Confusing terminologies: #e-learning, learning technologist, educational technologist,...discussed by @A_L_T members. Oxford, UK. https://blogs.it.ox.ac.uk/fawei/2014/07/29/confusing-terminologies-e-learning-learning-technologist-educational-technologstdiscussed-by-a_l_t-members/

ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ

Черкасова Т.М. (Харків)

Основною метою навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є іношомовна компетентність особистості. Це означає, що сучасна система навчання іноземним мовам повинна опиратися на компетентнісну модель підготовки

фахівця, в рамках якої цілі та результати навчального процесу формуються в термінах компетенції. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти визначають основні напрями професійної підготовки фахівців, що передбачає досягнення студентами немовних ВНЗ достатнього рівня іншомовної комунікативної компетенції в їх професійному середовищі. Фахівцями відзначається, що в умовах глобалізації та інформатизації суспільства без знання іноземної мови неможливо повністю сформувати ряд професійних компетенцій, оскільки більшість з них передбачає вміння опрацьовувати інформацію, в тому числі і іноземною мовою.

Надзвичайно важливим є взаємозв'язок між комунікативною культурою студента, що вивчає іноземну мову та його іншомовною компетентністю, яку він набуває у процесі засвоєння мови. Більшість дослідників розглядає компетентність і як характеристику особистості, і як сукупність комунікативних, конструктивних, організаторських умінь особистості, тобто під компетентністю розуміють здатність не тільки володіти знаннями, але й потенційну готовність застосовувати їх у нових ситуаціях.

В структурі іншомовної компетентності слід виокремити три базових компонента, які відповідають за рівень комунікативної культури: лінгвістичну, соціальну та комунікативну компетентності.

- Лінгвістична компетентність – це система внутрішньо засвоєних знань щодо функціонування іноземної мови, що виявляється в їх використанні в мовленнєвій діяльності.

- Соціальна компетентність охоплює соціокультурну, соціолінгвістичну та професійну складові, які сприяють реалізації основної мети сучасної освіти, коли іноземна мова постає засобом соціокультурного розвитку особистості, збагачення знаннями нової культури.

- Комунікативна компетентність розглядається як володіння властивими кожному висловлюванню правилами, які підпорядковуються

загальним правилам граматики, що забезпечує здатність використання мови в процесі комунікації.

Іншомовна комунікативна компетентність представників юридичних професій може розглядатися як набір компетенції, що охоплює такі їх різновиди: лінгвістичну компетенцію (володіння мовними засобами, знання мовного матеріалу, правил його оформлення й оперування ним); тематичну компетенцію (володіння екстралінгвістичною інформацією); прагматичну компетенцію (здатність логічно пов'язувати речення з метою продукування зв'язних відрізків мовлення); соціокультурну компетенцію (знання соціокультурного контексту) ; компенсаторну компетенцію (уміння досягати взаєморозуміння); навчальну компетенцію (уміння користуватися довідковою літературою та словником для забезпечення адекватного засвоєння мови з метою професійного спілкування); комунікативну компетенцію (уміння спілкуватися без створення напруги зі співрозмовником, співпрацювати з ним). Отже, формування професійної компетентності майбутнього юриста відбувається в процесі отримання освіти . Отже, у змісті професійної іншомовної компетентності представника юридичної професії обов'язковим є достатній рівень знань, які б дозволили бути обізнаними як з усіма мовними аспектами іноземної мови, так і з юридичною лексикою, особливостями професійної діяльності, наявність достатнього рівня вмінь застосовувати набуті знання в професійній практичній діяльності. Як система іншомовна компетентність юриста являє собою ціннісне новоутворення, яке передбачає взаємозв'язок структурного та смислового рівнів. Структурні відносини таких компонентів як аксіологічний, когнітивний та діяльнісний забезпечують єдність комунікативної і професійної культури юриста.

Таким чином, іншомовна компетентність - це комплекс знань, умінь, навичок, які дозволяють успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності , так і для самоосвіти і саморозвитку особистості. А формування іншомовної компетентності майбутніх юристів слід розглядати як обов'язкову складову загальної фахової підготовки.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ ВУЗІВ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Зайцева М.О., канд.філол.,наук, доцент (Харків)

Постановка проблеми. За останній час система вищої професійної освіти зазнала суттєвих змін у формуванні підходів до професійної підготовки взагалі, включаючи підготовку юристів зокрема. Зміни, які відбуваються в системі вищої професійної освіти зумовлені появою нових тенденцій підготовки фахівців, пристосованих до ринку праці. Під професійною освітою наразі розуміють процес і результат професійного становлення і розвитку особистості, що супроводжується оволодінням певними знаннями, вміннями, навичками і педагогічними компетенціями за конкретними спеціальностями і професіями. Проблема підготовки кваліфікованих кадрів у сфері юриспруденції, як і в інших сферах, є пріоритетним напрямком державної політики в сфері освіти, а питання професіоналізації майбутніх юристів у процесі навчання розглядаються в контексті компетентнісного підходу. Цілком зрозуміло, що найбільш затребуваними є компетентні фахівці, які можуть ефективно функціонувати у нових соціально-економічних умовах. Отже, при розробці стандартів третього покоління у підготовці юристів за основу був прийнятий компетентнісний підхід.

Огляд літератури. На думку О. Є. Лебедева, компетентнісний підхід - це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів [1, с. 3]. Деякі вчені розглядають компетентнісний підхід, як пріоритетну орієнтацію на такі вектори освіти, як здатність до навчання, самовизначення (самодетермінацію), самоактуалізацію, соціалізацію та розвиток індивідуальності [2;3]. Аналіз літератури з даного питання призводить до того, що цей підхід менш прив'язаний до конкретного об'єкта і предмета праці, що забезпечує мобільність випускників в умовах, а також передбачає не тільки засвоєння знань студентами, а й набуття практичних навичок, що дозволяють якісно діяти у проблемних ситуаціях, пов'язаних із законодавством, судовою практикою і зміною професійного

середовища.

Основна частина. Щорічно вищі навчальні заклади випускають велику кількість юристів, але, доводиться констатувати, що багато хто з них не підготовлений до практичної роботи. Особливо важливо, що сучасний ринок праці вимагає не самі по собі знання, а вміння фахівця якісно застосовувати їх на практиці для виконання певних професійних функцій. Очевидно, що наявна система навчання, при якій передаються готові знання в рамках навчальної діяльності, не є актуальною, оскільки на основі наявних професійні знань, навичок і особистісних якостей студенти не в змозі самостійно знайти шляхи вирішення проблем і досягти поставлених професійних цілей. Все це актуалізує застосування компетентнісного підходу в професіоналізації майбутніх юристів. Важливим аспектом є те, що під час навчання необхідно поєднувати теорію з практикою, зумовлюючи практико-орієнтований характер навчання, що надасть нового імпульсу професіоналізації студентів, сприятиме забезпеченню якості підготовки майбутніх юристів. Основний акцент у формуванні сучасного покоління професійних і освітніх стандартів має бути спрямованим на формування професійних компетенцій випускників як основи швидкої адаптації в професійній діяльності. При цьому обсяг практичної діяльності має становити не менше половини від усього обсягу навчального процесу. У зв'язку з цим однією з головних проблем, що впливають на забезпечення якості підготовки юристів, є організація практичної діяльності в рамках навчального процесу. Для реалізації зазначеного у процесі навчання застосовуються такі форми, як практичні заняття, ділові ігри, заняття в гуртках, участь у вузівських, міжвузівських, регіональних, всеукраїнських конференціях та олімпіадах, участь в роботі «круглих столів», захист випускних кваліфікаційних робіт та ін., які дозволяють максимально наблизити студентів до реальностей майбутньої професії, удосконалити вміння і навички для вирішення професійних завдань.

Науково-дослідницька робота студентів дає можливість найбільш повно проявити індивідуальність, творчі здібності, готовність до самореалізації

особистості. На заняттях в гуртках закріплюються на практиці отримані теоретичні знання, розвиваються практичні навички, вдосконалюються професійна термінологія. Протягом року студенти всіх курсів беруть участь в різного рівня конференціях, що стимулює і активізує їх науково-дослідну діяльність. Крім того, виступаючи і беручи участь в полеміці, студенти розвивають ораторські навички, що дуже важливо для будь-якого юриста. Стає очевидним, що компетентнісний підхід в навчанні студентів сприяє ранньої професіоналізації майбутніх юристів. У світлі складності завдань в юридичній діяльності виникає гостра необхідність впровадження в навчальний процес нових освітніх технологій, застосування яких надасть можливість переходу на якісно новий рівень, що відповідає вимогам сучасного часу. В процесі навчання теорія повинна бути з'єднана з практикою таким чином, щоб студенти вузу після його закінчення були готові до вирішення професійних завдань.

Висновки і подальші перспективи дослідження. Компетентнісний підхід, безумовно, є необхідним, оскільки якісна підготовка випускників юридичних спеціальностей може бути отримана тільки при визначенні компетентності випускників в обраній галузі професійної діяльності. Таким чином, компетентнісний підхід демонструє загальну проблематику професійного становлення студента, прогнозує і реалізовує його спрямованість, зміст, етапи розвитку, професійно важливі якості та вміння, затребувані майбутньою професією юриста.

Література:

1. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании // Школьные технологии. 2004. № 5. С. 3–12.
2. Слостенин В. А. Основные тенденции модернизации высшего образования // Педагогическое образование и наука. 2004. № 1. С. 43–49.
3. Таова А. А. Компетентностный подход в процессе подготовки юристов // Научные проблемы гуманитарных исследований. 2008. № 6. С. 59–64.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Савицька Л.В., к.філол.н., доцент (Харків)

За останні роки в Україні визначились нові пріоритети розвитку освіти і розпочався складний процес її модернізації з урахуванням потреб сучасного інформаційно-технологічного суспільства. Інтеграція України в Європейський світовий простір актуалізує завдання підготовки нової генерації викладачів, які добре володіють сучасними педагогічними технологіями.

Надзвичайно важливим напрямом модернізації освіти є її інформатизація, адже саме інформаційні технології, які за висловом Зязюна І. І., “забезпечують учням і студентам вільний доступ до різноманітної інформації, набуття навичок вирішення різноманітних проблем на основі їх всебічного дослідження і аналізу, здобуття певних знань в різноманітних галузях” [1 : 73-85].

У вищих закладах освіти перевага надається активним методам навчання, які спрямовані на формування у студентів самостійності, варіативності, креативності, критичності мислення. Найпотужнішим джерелом пізнавальної активності студентів, розвитку їхніх творчих здібностей, інтересів, умінь і навичок та інших інтелектуальних чинників сьогодні є нові інноваційні технології. Інноваційні технології в освіті – це насамперед інформаційні й комунікаційні технології, які нерозривно пов’язані із застосуванням комп’ютеризованого навчання. Основними питаннями у застосуванні інноваційних технологій є структура навчальних комп’ютерних програм, їх зміст і оптимальна організація Web-простору, іншими словами, способи впровадження ІКТ (інформаційно-комп’ютерних технологій) в систему освіти.

Сучасні технології у викладанні іноземної мови як на мовних, так і на немовних факультетах – це професійно-орієнтоване навчання, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота

з навчальними комп'ютерними програмами, дистанційні технології у навчанні іноземних мов, створення презентацій в програмному середовищі Microsoft PowerPoint, використання ресурсів всесвітньої мережі Internet.

Розробкою і впровадженням у навчальний процес нових інформаційно-комунікаційних технологій активно займаються такі дослідники як: Полат Є. С., Дмитрієва Є. І., Новіков С. В., Полілова Т. А., Цветкова Л. А., Селевко Г. К. та інші.

В епоху соціально-економічних, політичних та суспільних змін, науково-технічного прогресу, світового розвитку та процесів глобалізації, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу знання іноземної мови стає не просто важливим фактором, а навіть життєвою необхідністю не тільки для кожного фахівця, але й для пересічного громадянина. Без професійного спілкування оперативний обмін інформацією, координація дій, досягнення взаєморозуміння, вироблення оптимальних і взаємоприйнятних організаційних, технічних та соціальних рішень є неможливими, через що особливо важливого значення набуває формування у студентів іншомовної компетенції різних спеціальностей. Для вирішення цієї проблеми в процесі викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах головним завданням є розробка та застосування на практиці інноваційних методів навчання, що характеризуються більш гнучкою, ефективною стратегією формування фахівця на основі національного та світового досвіду. Викладачеві важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів студентів.

Сучасні автоматизовані навчальні курси можуть широко використовуватися для ознайомлення з новим мовним матеріалом на етапі тренування та застосування знань, навичок і вмінь. З їх допомогою студенти мають можливість виконувати такі види навчальної діяльності: вивчати лексичний матеріал,

удосконалювати розуміння аудіотексту, розвивати техніку читання, оволодівати граматику, навчатися писемного мовлення, тренувати вимову тощо.

Комп'ютер дозволяє моделювати умови комунікативної діяльності, реалізовувати їх у різноманітних навчальних вправах ситуативного характеру, рольових іграх, практичних заняттях, опосередковано вивчати граматику, допомагати студентам створювати власні висловлювання і швидко реагувати на варіантність відповідей. Серед програмних засобів, спрямованих на комп'ютеризоване навчання іноземним мовам, можна назвати мовні ігри, поетапне читання, реконструкцію тексту, комп'ютерні програми ("Learn to Speak English", "Business English", "Business-in-Box") та різноманітні комп'ютерні словники, електронні енциклопедії, автоматизовані тестові системи.

Інтегровані підходи до вивчення мов базуються на двох важливих технологічних розробках: мультимедійних комп'ютерах та Інтернеті.

Мультимедійні комп'ютерні програмні засоби дозволяють користувачеві, що навчається одночасно сприймати візуальну та аудіоінформацію. Інтернет дає їм доступ до інформації та практичних занять, включаючи аудіювання, читання, письмо та можливість працювати в комунікативному середовищі в реальному часі або вибирати засоби, які дадуть їм змогу створити і перевірити повідомлення, зайти на форум і поспілкуватися з одним або декількома співрозмовниками. Електронна пошта дозволяє студентам підтримувати зв'язки з носіями мови, спонукає їх до діалогу з ними.

Використання Інтернету у комунікативному підході як не можна краще мотивовано. Його мета полягає у тому, щоб зацікавити студентів у вивченні іноземної мови за допомогою накопичення і розширення своїх знань і досвіду. Однією з основних вимог, що пред'являються до навчання іноземним мовам з використанням Інтернет-ресурсів є створення взаємодії на занятті, що прийнято називати в методиці інтерактивністю. Навчаючи справжній живій мові, Інтернет допомагає у формуванні умінь і навичок розмовної мови, а також у вивченні лексики і граматики, забезпечуючи справжню зацікавленість студентів, і, отже,

ефективність навчального процесу. Інтерактивність не просто створює реальні ситуації з життя, але і змушує студентів адекватно реагувати на них за допомогою іноземної мови.

Незважаючи на проблеми, які виникають у навчальному процесі, комп'ютеризоване навчання іноземним мовам з використанням мультимедійних програм значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземних мов у вищому навчальному закладі, надає доступ до автентичних текстів, спонукає майбутніх фахівців до вивчення іноземних мов, мотивує їх до навчання, надаючи можливість працювати у зручному для них темпі, сприяючи таким чином індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою.

Мультимедійне забезпечення створює необхідні умови для активізації пізнавальної та мовної діяльності кожного студента, надаючи можливість засвоїти новий матеріал, одержати достатню країнознавчу, професійну інформацію, ознайомитись з великою кількістю оригінальних текстів, відеоматеріалів, одержати достатню інформацію для формування необхідних навичок і вмінь. В наш час постійно спостерігається оновлення та розвиток інформації, інтенсивне розширення міжнародних ділових, культурних зв'язків у галузі науки, техніки та економіки. Все це пред'являє суворі вимоги до висококваліфікованого фахівця, який повинен вміти поєднувати глибоку фахову підготовку з високим рівнем володіння іноземною мовою та комп'ютерною грамотністю. Ці вимоги взаємопов'язані, неподільні, сприяють взаємному збагаченню та удосконаленню.

Література:

1. Зязюн І. Технологізація освіти як історична неперервність / І. Зязюн // Неперервна педагогічна освіта. Теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С.73-85.

ПІДГОТОВЛЕННІСТЬ СТУДЕНТІВ ДО ПРОЦЕСУ МКК

Алексєєва М.І., канд.пед.наук, доцент (м.Харків)

Сучасна освітня парадигма відбиває новий погляд на взаємозв'язок освіти і культури. Одним з найважливіших аспектів цієї проблеми є становлення спеціаліста, який володіє основами міжкультурної комунікації, орієнтований на досягнення взаємоузгоджених дій з носієм відмінної культури. Особлива роль у контексті інтеграції України в світову спільноту відводиться досконалому володінню іноземними мовами. Вказана тематика певною мірою висвітлюється у дослідженнях А.М. Алексюк, В.С. Болгаріної, Н.Ф. Бориско, Е.М.Верещагіна, С.У. Гончаренко, І.А.Зимньої, І.А. Зязюна, В.Г Костомарова, І.Ю. Пассова та інших. У рекомендаціях Комітету з питань освіти при Раді Європи щодо навчання іноземних мов наголошується на необхідності формування навичок міжкультурного спілкування, а саме: здатності встановлювати зв'язок між власною та іноземною культурою; готовності виконувати роль посередника між різними культурами, ефективно керувати розв'язанням конфліктів. Таким чином, у сучасних умовах посилення глобалізаційних й інтеграційних процесів у світі основною метою вивчення іноземних мов є розвиток здатності здійснювати міжкультурну комунікацію (МКК). Готовність вступати до міжкультурного спілкування з використанням іноземної мови – одна з головних цілей навчання іноземної мови на сучасному етапі.

Для того, щоб реалізувати цю ціль, втілювати концепцію глобальної освіти і міжкультурної комунікації, ефективно побудувати процес навчання та допомогти студентам навчитися успішно здійснювати процес міжкультурної комунікації, необхідно розуміти основні проблеми та суперечності, які з'являються в процесі навчання та в реальній міжкультурній взаємодії та які, не будучи новими можуть стати центральними в ХХІ столітті.

Контакти представників різних культур також породжують безліч проблем іншого характеру, які обумовлені розбіжністю норм, цінностей особливостей

світогляду партнерів та інше[1:9]. Ці проблеми пов'язані з бар'єрами комунікації, які знижують ефективність інтеракцій. Ними виступають відмінність когнітивних схем, які використовують представники різних культур (особливості мовних та невербальних систем, елементів суспільної свідомості). Вони не можуть бути виключені в процесі інтеракції, тому успішність взаємодії залежить від досягнення консенсусу з приводу правил і схем комунікації, який би враховував інтереси представників різних культур. Для цього потрібна адаптація традиційних моделей монокультурних інтеракцій до нового соціального середовища на тлі збереження культурного різноманіття світу.

До кінця XX століття найбільш популярною схемою аналізу комунікації стає трансакційний підхід. Згідно з його принципами, комунікативна взаємодія розглядається як процес взаємовпливу учасників інтеракції один на одного, що передбачає постійну орієнтацію учасників на комунікативну поведінку партнерів, їх готовність коригувати початкові установки в залежності від зміни умов і контексту та інше [5:29].

Особливий інтерес представляє вивчення бар'єрів комунікації представників різних соціокультурних систем, які можуть викликати культурний і комунікативний шок [7:10]. Бар'єри в широкому сенсі слова визначаються як проблеми, що виникають у процесі взаємодії і знижують його ефективність. Одна із соціологічних трактувань комунікативних бар'єрів може бути зведена до їх визначення через категорії умов або факторів, що ускладнюють інтеракцію і перешкоджають обміну інформацією [6:28]. Існуючі комунікативні проблеми трансформуються в бар'єри при їх постійному відтворенні протягом певного періоду часу. Непрямим індикатором наявності бар'єрів може служити їх відображення в свідомості учасників інтеракції.

Представники різних культур використовують різні моделі сприйняття соціальної дійсності за допомогою символічних систем, що знаходять відображення у мовних конструкціях, стилях усної та письмової комунікації які використовуються учасниками інтеракції [7:100]. У міжкультурному середовищі

лінгвістична компетентність як володіння абстрактною системою правил мови, яка використовується партнерами як засіб спілкування, виступає необхідною, але недостатньою умовою ефективності інтеракцій. Крім того того, учасники інтеракції повинні володіти комунікативною компетентністю — умінням застосовувати правила в конкретних соціальних ситуаціях, а також когнітивною — здатністю словотворення і генерування думок конкретною мовою спілкування (навичками мовотворення) [8:138].

Проблеми лінгвістичного характеру часто стають першими (і внаслідок цього найбільш запам'ятовуються) ускладненнями при спілкуванні з представниками інших культур. Люди стикаються з мовними бар'єрами при перших контактах з іноземцями. Спроба використання іншої мови в якості засобу комунікації часто виявляється не цілком успішною, тому що не дозволяє вирішувати такі завдання, як висловлення думки; розуміння партнерів — представників інших культур; використання доречного стиля усної комунікації. Однак у більшості випадків розходження стилів вербальної комунікації не виступає бар'єром у міжкультурних інтеракціях, типовою реакцією є адаптація респондента до нової мовної ситуації, толерантність до інших стильових характеристик мови.

Більш серйозні проблеми в міжкультурному середовищі породжують семантичні бар'єри [2:23]. Саме при зіткненні з людьми з іншої культури стають очевидними відмінності когнітивних схем, що, як наслідок, породжують нерозуміння партнерів. Особливості фонетико-фонологічного, морфологічного, лексичного, синтаксичного рівнів різних мов неминуче породжує труднощі перекладу та відтворення сенсу повідомлень. Дуже яскравим прикладом може стати опис комунікативних невдач при спілкуванні британців і американців із-за різних значень, які вони приписують однаковим за формою словам [2:330].

Бар'єри семантичного характеру, з якими найчастіше стикаються учасники інтеракції в процесі міжкультурної комунікації, найчастіше зумовлені наступними факторами:

- безеквівалентністю або неповною еквівалентністю лексики [4:50];
- різними значеннями, які надають “еквівалентним” словам;
- амбівалентність, неоднозначність інтерпретацій мовних висловлювань, яка обумовлена різними культурними традиціями;
- використовування різних слів іноземної мови для визначення одного явища;
- використовування діалектів, сленгів, ідіоматичних висловлювань;
- наявність змістовних відтінків.

Також слід знати, що, окрім вербальної комунікації також дуже важливу роль відіграє невербальна комунікація. Невербальна поведінка виконує важливі функції в процесі міжкультурної комунікації, однак символи, які використовуються, можуть мати різне значення для учасників взаємодії. Їх розбіжність може впливати на ефективність інтеракції. При спілкуванні слід враховувати низку особливостей невербальних систем партнерів. Однак, незважаючи на очевидну відмінність невербальної поведінки представників різних культур, воно не сприймається респондентами як серйозний бар'єр міжкультурних взаємодій. У більшості випадків розбіжність, яка спостерігається, викликає спочатку здивування і занепокоєння, трохи шокує, здається дивним і незвичайним. Але згодом відбувається звикання до іншої ситуації, відтворення (часто мимовільне) знаків, запозичених у партнерів. Також до причин, при яких диференціація невербальної поведінки викликає конфлікт у процесі спілкування треба віднести особистісні характеристики респондента, психологічна напруга та втомленість, які не контролюються людиною, відсутність попереднього досвіду перебування в іншому культурному середовищі.

Беручи до уваги всі вище зазначені проблеми та бар'єри, які стають перешкодою для здійснення успішного процесу комунікації, стає очевидним, що актуальним завданням стає перегляд етичних та культурних аспектів освіти, що забезпечують кожному можливість зрозуміти іншого у всій його своєрідності; що для того, щоб студент був готовим для здійснення міжкультурної комунікації

необхідно застосовувати системний підхід, тобто від освоєння міжкультурної комунікації на дисциплінарному та міждисциплінарному рівнях до створення інтегрованих курсів з мови, історії, культури, мистецтву і літератури народів світу.

Література:

1. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации. Учебник для вузов. - М., 2003.
2. Леонтович О. А. Россия и США: Введение в межкультурную коммуникацию. Учебное пособие. - Волгоград, 2003.
3. Американское коммуникативное поведение. Под ред. И.А. Стернина, М.А. Стерниной. - Воронеж, 2001.
4. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. - М., 2000.
5. Frey L. R., Botan C. H., Friedman P. G., Kreps G. L. Investigating Communication: An Introduction to Research Methods. Prentice Hall, New Jersey. 1991
6. Социологический энциклопедический словарь / Редактор-координатор - академик РАН Г. В. Осипов.- М., 1998.
7. Ting-Toomey S. Communicating Across Cultures. The Guilford Press. 1999
8. Emmert P., Donaghy W. C. Human Communication: Elements and Contexts. Addison-Wesley Publishing Company. 1981
9. Infante D. A., Rancer A. S., Womack D. F. Building Communication Theory. Waveland Press. 1993

НАВЧАЛЬНА ПЛАТФОРМА MOODLE ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Ковальчук Н.М., канд.пед.наук, доцент (Харків)

У даний час особливого значення набуває професійна підготовка фахівця, який здатний успішно розв'язувати професійні завдання та готовий до виконання професійних функцій як в україномовному, так й іншомовному середовищі.

Розвиток фахово-орієнтованої іншомовної компетентності стало невід'ємною й важливою складовою його професійної підготовки, кінцевою метою якої є формування здатності до міжкультурної комунікації, що включає вміння зіставляти наявні засоби з конкретними цілями, ситуаціями, умовами та завданнями іншомовного спілкування.

Сучасний рівень розвитку інформаційно–комунікаційних технологій сприяють тому, що складні технології на базі Інтернету широко використовуються значною частиною людства з професійною метою. Зокрема, технологічні досягнення суспільства призвели до того, що система освіти вже почала активно реалізовуватися у змішаному освітньому просторі, який складається із навчання у звичайному форматі та навчання у віртуальному цифровому освітньому просторі.

Одним із дієвих інструментів та засобів формування навичок XXI століття, навчання прийомам роботи з хмарними технологіями, що дозволяють організувати навчальний процес у відкритому інформаційному освітньому середовищі є навчальна платформа *Moodle*.

Навчальна платформа Moodle – є сертифікованим модульним об'єктно-орієнтованим навчальним середовищем, що надає широкий спектр мультимедійних навчальних засобів для організації взаємодії між викладачем та студентами у дистанційному режимі та для організації електронної підтримки очного навчання. Платформа дозволяє представити навчальний матеріал, забезпечити ефективне вправління та оцінити результати роботи студентів.

Налаштувати Moodle на включення або виключення того чи іншого елемента можливо виходячи із поточних, термінових чи довготермінових навчальних потреб певної групи студентів у певний час. Крім того, викладач може інтегрувати все необхідне для свого курсу, використовуючи повний спектр вбудованих функцій, у тому числі зовнішні спільні інструменти: форуми, чати та блоги.

Навчальний матеріал подається за допомогою структурних елементів

Moodle: сторінка, лекція, напис. За допомогою структурного елемента "Сторінка" створюється веб-сторінка на основі вбудованого текстового редактора. На сторінці може бути розміщено текст, картинки, звук, відео, веб-посилання та вбудовані елементи (*Googlemaps, Youtube*). Структурний елемент "Лекція" дозволяє відтворити важливу інформацію та перевірити наскільки якісно засвоєний поданий матеріал. Цей елемент може бути використаний для створення набору однорівневих веб-сторінок, що подають структурований унаочнений навчальний матеріал із зручною для читання навігацією та тестові завдання для самоконтролю. "Напис" - це вставка текстових написів на сторінку курсу, посилання на інші ресурси і види діяльності. Цей елемент слугує оптимізації розуміння структури курсу.

Самостійна робота в Moodle забезпечується структурним елементом "Завдання". Тут можна створювати завдання кількох типів, збирати роботи, оцінювати їх та писати відгуки. Студенти можуть надсилати будь-який цифровий контент (файли), наприклад: документи текстового редактора, електронні таблиці, зображення, аудіо або відеокліпи. В якості альтернативи чи доповнення завдання можна передбачити введення тексту безпосередньо у вбудованому текстовому редакторі. Завдання може також використовуватися для виставлення оцінки за усну відповідь, презентацію чи інший продукт, які вони повинні представити особисто викладачу, тобто не можуть бути виконані у цифровому вигляді. При перевірці завдань існує можливість залишати коментарі для зворотного зв'язку. Підсумкові оцінки заносяться в електронний журнал оцінок.

Ця платформа надає можливість розробляти тести з питаннями різних типів (множинний вибір, на відповідність, коротка відповідь, числовий) та передбачає персональні варіанти тестів. Можливе налаштування кількості спроб проходження тесту з встановленим обмеженням часу, питання можуть переміщуватися або вибиратися випадковим чином з банку питань. Кожна спроба оцінюється системою Moodle автоматично. Тестові завдання можуть бути використані для іспиту, поточного тематичного оцінювання, для отримання

зворотного зв'язку, з метою оцінки ефективності навчання та самооцінювання.

Можливість використання інтелект-карти стає зручною і ефективною технікою унаочнення мислення та альтернативою звичайному (лінійному) запису формулювання нових ідей, фіксування, структурування, аналізу та впорядкування даних, планування та прийняття рішень. За допомогою інтелект-карт можна відтворити певний процес або ідею повністю, продемонструвати зв'язки між окремими її частинами.

Таким чином, створення цифрового освітнього середовища на основі навчальної платформи Moodle надає студентам можливість ефективно засвоїти певний обсяг навчального матеріалу у режимі on-line, а викладачам надає засіб ефективного управління цією роботою, що створює передумови для удосконаленню фахово-орієнтовної іншомовної компетентності студентів.

ІНТЕРАКТИВНІ РЕСУРСИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

О.С. Левашов, канд. пед. наук, Л.Д. Дягілева канд. пед. наук (Харків)

Серед основних напрямків використання новітніх досягнень інформаційно-комп'ютерних технологій найбільш перспективним є створення інтерактивних освітніх ресурсів для вивчення різних дисциплін в різноманітних форматах навчання.

У даній роботі інтерактивність розглядається як діалогова взаємодія між користувачем і представленою в електронному вигляді навчальною інформацією, яка організована в інтерактивний навчальний (освітній) ресурс.

Часто зустрічається невиправдано розширювальне тлумачення терміна «інтерактивний» стосовно навчальних матеріалів, в яких реалізована нелінійна або гіпертекстова подача матеріалу з можливістю переходу на його різні фрагменти, інші файли або ресурси, включаючи Інтернет. У такому разі, навігація, яка здійснюється користувачем, є односпрямованою і ніякої реакції, заснованої на оцінці дій користувача, з боку навчального матеріалу не надходить.

Вважаємо обов'язковою вимогою до дійсно інтерактивного матеріалу наявність зворотного зв'язку, взаємодії між тими, хто навчається і навчальним матеріалом, який дозволяє створити своєрідний, навчальний, здатний імітувати взаємну роботу з викладачем діалог. У такому разі, інтерактивна організація навчального матеріалу дозволяє користувачеві самостійно визначати обсяг, час і послідовність подачі навчальної інформації, активним чином впливати на неї, трансформуючи, скорочуючи або доповнюючи її зміст. Реакція з боку навчального матеріалу є різноманітне, але кінцеве число запрограмованих варіантів відповіді на задалегідь змодельовані дії учня. Для користувача інтерактивний матеріал є маніфестацією дій віртуального викладача.

Збільшення ступеня інтерактивності подачі навчального матеріалу і, як наслідок, більше залучення користувача в навчальний процес призводять до поліпшення сприйняття і запам'ятовування інформації і, у підсумку, більш інтенсивному приросту навчального продукту. За своїм розміщенням інтерактивний ресурс може бути онлайнним, оффлайнним або змішаного типу, а за сферою застосування він може призначатися для аудиторної або самостійної роботи.

У цілому, питання про сферу використання інтерактивних матеріалів є дискусійним і його рішення в кожному конкретному випадку має визначатися специфікою навчального предмету. При вивченні іноземної мови інтерактивні матеріали дають можливість в найбільш повній мірі реалізувати унікальний навчальний потенціал інформаційних технологій, дозволяючи зімітувати реальні ситуації, створити віртуальне оточення навчальної аудиторії і навчального діалогу з викладачем.

Зрозуміло, що подібне сурогатне навчання не може замінити реальної навчальної взаємодії в аудиторії, проте воно суттєво розширює можливості самостійної роботи учня над мовою. Саме в підвищенні ефективності індивідуальної самостійної роботи закладено основний освітній потенціал інтерактивних матеріалів і ресурсів для їх розміщення, а основним призначенням останніх є передача їм частини функцій викладача для розширення сфери навчальної

взаємодії.

Використовуючи сучасні інформаційні технології для розвитку фахово-орієнтованої іншомовної компетентності майбутніх фахівців не слід забувати, що мова – це, перш за все, засіб спілкування між людьми. Тому організація ефективного мовної взаємодії між майбутніми фахівцями і викладачем в аудиторії є першочерговим завданням навчання іноземної мови. Викладач сам по собі є дуже цінним ресурсом. З боку дидактики, не є доцільним перетворювати викладача на занятті в фасилітатора та замінювати його комп'ютерно-інформаційною системою, якою б досконалою вона на даний момент не була.

Зрозуміло, це аж ніяк не виключає різноманітного використання можливостей комп'ютера в аудиторії в допоміжних цілях, однак на занятті з іноземної мови викладач повинен залишатися центральною фігурою поряд з учнем.

На відкуп комп'ютера може бути відданий величезний обсяг самостійної тренувальної роботи, необхідної для формування і автоматизації мовних навичок. Сучасні технічні можливості дозволяють також збільшити обсяг мовної (псевдо мовної) взаємодії. Самостійна робота як невід'ємна частина навчального процесу повинна бути керованою. Інтерактивні технології надають великі можливості організації роботи учнів в позааудиторний час під опосередкованим керівництвом викладача.

Зокрема, ці можливості активно реалізуються в дистанційному навчанні, яке перетворилося на високорозвинену і прибуткову освітню індустрію, яка сама по собі є потужним стимулом для подальших технологічних розробок в області комп'ютерного навчання.

На нашу думку, однією з перспективних форм використання інтерактивних ресурсів для самостійної роботи у виші може стати центр (лабораторія) самостійного доступу до навчальної інформації, організований на кафедральному (міжкафедральному) рівні. Подібні центри є популярною у всьому світі формою організації пізнавальної діяльності. Вони дозволяють вільно вибирати і використовувати інформаційні ресурси з конкретної дисципліни і (принаймні,

частково) самостійно управляти своєю навчальною діяльністю.

Основними формами роботи центру можуть бути наступні форми:

- самостійне відпрацювання навчального матеріалу базових підручників (в їх електронної інтерактивної версії) в разі пропуску занять з тієї чи іншої причини або отримання незадовільної оцінки;

– додаткове самостійне відпрацювання навчального матеріалу на комп'ютері слабо встигаючими учнями для поліпшення їх знань і підвищення академічної успішності;

– самоконтроль обсягу знань і рівня сформованості умінь і навичок володіння іноземною мовою;

– самостійне відпрацювання інтерактивних навчальних матеріалів з метою подальшого вдосконалення іншомовної підготовки, в тому числі такої, що виходить за межі навчальної програми з дисципліни.

Разом з тим, слід зазначити, що порівняльна ефективність інтерактивного і традиційного подання навчального матеріалу в електронному вигляді є недостатньо вивченою і перевіреною експериментально. Можна припустити, що ця ефективність буде різною як для різних аудиторій, так і для різних навчальних дисциплін.

Наші попередні спостереження показали, що вибіркове застосування інтерактивних ресурсів викликає значний інтерес, проте не тягне за собою значної зміни якості засвоєння матеріалу в порівнянні з навчанням без залучення таких ресурсів.

Питання використання сучасних інформаційних технологій для розвитку фахово-орієнтованої іншомовної компетентності майбутніх фахівців слід розглядати в контексті формування єдиного (національного або глобального) відкритого інформаційно-освітнього середовища, яке передбачає вільний доступ до освітніх ресурсів для користувачів будь-якого рівня. Логіка тих змін, які зараз мають місце в сфері освіти, неминуче призводить до висновку, що вже в недалекому майбутньому стане відчутним процес трансформації всієї освітньої

системи і переходу до суспільства, в якому вчитися будуть усі і завжди, а доступ до освітніх ресурсів стане універсальним.

Зрозуміло, ніяка армія викладачів не впорається з подібним глобальним завданням і основний тягар такого навчання всіх членів суспільства протягом усього життя ляже на плечі комп'ютерних освітніх систем.

Саме тоді, подальший прогрес в цієї сфері залежатиме, перш за все, від розвитку інформаційних технологій, які привнесуть освітянам нові й незвідані досі можливості.
